

LAUREA

Tie yrittäjyyteen

Luostarinen, Tiia

2010 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

Tie yrittäjyyteen

Tiia Luostarinen
Kauneudenhoitoala
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2010

Luostarinen Tiia

Tie yrittäjyyteen

Vuosi 2010

Sivumäärä 31

Tässä opinnäytetyössä paneuduttiin yrittäjyyskasvatuksen teoriaan, sen syntymiseen ja kehittymiseen Suomessa. Teoriaosuudessa tuotiin ilmi, miten yrittäjyyskasvatusta hyödynnetään eri koulutusasteilla. Teoriaosuuden lisäksi Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan toimipisteen opiskelijoille tuotettiin yrityksen perustamiseen johdatteleva opas.

Suomessa oli vuonna 2009 yli 320 000 yritystä. Näistä suurin osa oli pieniä tai keskisuuria yrityksiä, eli yrityksiä, jotka työllistävät vähemmän kuin 250 henkilöä. Yrittäjyyskasvatuksen yhdeksi tavoitteeksi onkin asetettu yritystoiminnan vahvistaminen ja yrittäjyyden lisääminen.

Yrittäjyyskasvatuksesta tuli osa eri koulutusasteiden opetussuunnitelmia vuosien 2003-2007 aikana. Opintosuunnitelmauudistusten myötä opetus ja koulutus saivat yrittäjyyskasvatuksellisemman suunnan. Uudistusten vaikutuksesta yrittäjyyskasvatuksesta tuli ajankohtainen aihe, niin alemmilla kuin korkeammillakin koulutusasteilla. Yrittäjyyskasvatusopinnoissa perehdytään yrittäjyyteen ammattina. Yrittäjyyskasvatuksen avulla on lisäksi tarkoitus kehittää ja tukea opiskelijoiden sisäistä yrittäjyyttä, eli aktiivisuutta, luovuutta ja omatoimisuutta. Yrittäjyyskasvatus tukee siis sellaisia asenteita, tietoja ja taitoja, joita opiskelija tarvitsee opiskeluaikansa lisäksi työelämässä, riippumatta siitä toimiiko hän itsenäisenä yrittäjänä vai työntekijänä toisen palveluksessa.

Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa, yrityksen perustamisoppaassa, keskityttiin yrityksen perustamiseen liittyviin käytännön toimenpiteisiin. Oppaaseen sisällytettiin lisäksi muun muassa taloushallintoa, yritysmuotoja, kirjanpitoa ja verotusta käsitteleviä perustietoja. Opinnäytetyön teoriaosuudessa ja toiminnallisessa työssä hyödynnettiin yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyyttä käsittelevää kirjallisuutta sekä sähköisiä tietolähteitä.

Asiasanat: yrittäjyyskasvatus, yrittäjyys, yrityksen perustaminen

Luostarinen Tiia

The road to entrepreneurship

Year	2010	Pages	31
------	------	-------	----

This Bachelor's thesis focuses on the theory of entrepreneurship education and the creation and development of it in Finland. The theoretical part shows the use of entrepreneurship education at different educational levels. In addition to the theory section, a guide to business start-up was produced for the students of Laurea University of Applied Sciences Tikkurila Unit.

In 2009, there were over 320 000 companies in Finland. Most of these were small to medium sized, that is, firms employing fewer than 250 employees. One of the objectives of Entrepreneurship Education is strengthening of business activities and entrepreneurship as well as increasing the amount of it.

Entrepreneurship Education became part of the curricula during 2003-2007 at various educational levels. When the curricula were reformed, the teaching and training started to be directed more towards entrepreneurship educational. The impact of the reforms made entrepreneurship education a current topic at lower and higher level of education. Entrepreneurship education studies focus on entrepreneurship as a profession. Entrepreneurship education is also aimed at developing and supporting the students' internal entrepreneurship-mind, for example activity, creativity and initiative. Entrepreneurship education, therefore, supports such attitudes, knowledge and skills that students will require during their studies as well as once in working life, regardless of whether they are working, self employed or an employee.

In the functional part of the thesis the guide to business start-up, the focus was on the practical side of setting up a business. The guide also included, inter alia, financial management, business forms, accounting and some basic information on taxation. Literature and electronic information sources on entrepreneurship education and entrepreneurship were applied in the theory section as well as in the functional part of the thesis.

Key words: entrepreneurship education, entrepreneurship, business start-up

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Yrittäjyyskasvatuksen historiaa Ruotsi-Suomessa	6
2.1	Yrittäjyyskasvatuksen lähihistoria Suomessa	7
3	Yrittäjyyskasvatus Suomessa nykypäivänä.....	8
4	Yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta	9
4.1	Yrittäjyyskasvatus eri koulutusasteilla	10
4.2	Yrittäjyysopinnot Suomen korkeakoululaitoksessa	13
4.3	Yrittäjyyspedagogiikasta.....	18
4.4	Yrittäjyyskasvatuksen lähtökohdat.....	19
4.5	Yrittäjyyden eri muodot	19
5	Yrittäjyys Suomessa	21
5.1	Tilastotietoa Suomen yrityksistä	22
6	Minustako yrittäjä?	24
7	Yrityksen perustamisopas	25
8	Pohdinta	26
	Lähteet	28
	Kuvat.....	30
	Liitteet	31

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää yrittäjyyskasvatukseen liittyviä kysymyksiä, sekä havainnollistaa yrityksen perustamiseen liittyviä käytännön toimia. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan toimipiste. Työssä liitteenä oleva Yrityksen perustamisopas tulee jaettavaksi Laurea-ammattikorkeakoulun eri koulutusohjelmien opiskelijoille.

Yrittäjyyskasvatukseen liittyvillä opinnoilla rohkaistaan ja kannustetaan opiskelijoita yrittäjämäiseen työskentelytapaan, eli yrittäjyyskasvatuksesta on hyötyä jokaiselle oppijalle ja opiskelijalle. Yrittäjyyskasvatus on kuitenkin paljon muutakin kuin yrittäjyyteen kannustamista ja yrittäjäksi oppimista. Yrityksen perustamisopasta yrittäjyyttä harkitseva tai yritystä aloitteleva opiskelija saa tietoa yrityksen perustamiseen liittyvistä käytännön valmisteluista. Yrityksen perustamisopas voi toimia käsikirjana, josta yrittäjyydestä kiinnostunut henkilö löytää helposti ja nopeasti etsimänsä tiedon.

Opinnäytetyön aihevalinta perustui henkilökohtaiseen kiinnostukseen yrittäjyyttä kohtaan. Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan toimipisteen tarve tuoda yrittäjyys tutummaksi kaikkien koulutusohjelmien opiskelijoille nopeutti päätöksen tekoa aihevalinnasta. Aihevalintaa helpotti myös oma yrittäjämäinen työskentely- ja ajattelutapa eli sisäinen yrittäjyys.

2 Yrittäjyyskasvatuksen historiaa Ruotsi-Suomessa

Yrittäjyyden määritelmiä löytyy kautta aikojen yhtä useita kuin on määrittelijöitäkin. Vanhimmissa tunnetussa, vuodelta 1750, ranskalainen Richard Chantillon kuvailee yrittäjän henkilöksi, joka on kaukonäköinen, taitava ja määrätietoinen. Yrittäjä on valmis tarttumaan suuriin riskialttiisiin hankkeisiin tuottaakseen voittoa (Sutinen & Viklund 2005, 34).

Historiaa tarkastellessa yrittäjyyskasvatuksen juuret vievät 1700-luvun Ruotsi-Suomeen, jolloin yleistyi käsitys taloudellisesta osaamisesta. Tätä alettiin pitää todellisena voimanlähteenä sen syrjäyttäessä sotilastaidot. Kustavilaisen kauden Suomessa taloudellista kasvua haluttiin edistää pyrkimyksin, jotka ovat ominaisia myös nykypäivän yrittäjyyskasvatuksessa (Kyrö, Lehtonen & Ristimäki 2007, 46-47).

1700-luvun Ruotsi-Suomessa tiedostettiin naapurivaltioiden vaurauden vahvistuminen. Tästä johtuen talouden edistämisestä tuli valtiovallan pääasiallinen tehtävä, eikä maan vaurautta voitu enää rakentaa taisteluissa hankittujen voittomaiden varaan (Kyrö ym. 2007, 47-51). Kustavilaisen kauden loppupuolella kirjoitettiin patriotismista. Patriotilla tarkoitettiin jostaista, joka ymmärsi, että tekemällä työtä yhteisen edun hyväksi edistää samalla varmimmin

omaa etuaan. Enää ei ollut tärkeää ilmaista uhrivalmiuttaan taisteluissa, vaan tärkeämpää oli osoittaa aktiivisuutensa talouden alalla (Kyrö ym. 2007, 55).

Vuonna 1797 Ruotsi-Suomeen perustettiin Kuninkaallinen Suomen Talousseura. Seuran päätehtävänä oli edistää valtion taloudellista kehittämistä. Talousseuran jäseneksi saattoi liittyä kuka tahansa. Seura onkin konkreettinen seuraus tuon ajan edistystavoitteista (Kyrö ym. 2007, 56).

Kustavilaisena aikana perustaidot, kuten luku-, kirjoitus- ja laskutaito, eivät enää riittäneet, vaan työteliäisyyttä haluttiin edistää antamalla perusopetuksen lisäksi ammattiopetusta. Talousseuran johtohenkilöt tiesivät, ettei pelkkä asennekasvatus ja tiedon jakaminen ollut tarpeeksi edistämään taloudellista toimeliaisuutta. Lisäksi oli huolehdittava, että yhteiskunta mahdollisti toimimaan valistuneesti (Kyrö ym. 2007, 57-58). Pelkkä asennekasvatus ja tiedon jakaminen eivät riittäneet, joten taloudellista yritteliäisyyttä edistämään suunniteltiin parempia kulkuyhteyksiä ja uusia kauppapaikkoja. Harkittu lainsäädäntö nähtiin mahdollisuutena tukea uudenlaista taloudellista toiminnallisuutta. Poiketen nykyaikaisesta ajattelutavasta, 1700-luvun loppupuolella katsottiin, ettei taloudellisen yritteliäisyyden tarvitse mukautua markkinoita hallitseviin ehtoihin, vaan ehtoja voidaan muuttaa, jotta saadaan tilaa uudelleenlaiselle vapaammalle kilpailulle (Kyrö ym. 2009, 58-59).

Historian näkökulmasta katsottuna käy ilmi, että mikäli yrittäjyyskasvatus sidottaisiin selkeämmin kansalaiskasvatuksen yhteyteen, neofobia (uutuuden kammo) vähentyisi, tai ainakin sen sisällyttäminen nykyiseen koulutusjärjestelmään onnistuisi paremmin (Kyrö ym. 2007, 60.)

2.1 Yrittäjyyskasvatuksen lähihistoria Suomessa

Suomen lähihistoria kertoo, että ensimmäisenä vaiheena yrittäjyyskasvatukseen liittyvissä tiedoissa pidetään 1950-60-luvulla vallinnutta taloudellista kasvukautta. Toisena vaiheena on pidetty 1980-luvun yrittäjäkoulutusta, ja viimeisimpänä 1990-luvun puolivälissä alkanutta yrittäjyyskasvatusta (Virkkunen 2009, 25).

Suomea 1990-luvun alussa koetelleen laman seurauksena yrittäjyyskasvatus sai sisällöllisesti työvoima- ja elinkeinopoliittisen merkityksen. Vuonna 1992 Opetushallitus asetti yrittäjyyden neuvottelukunnan, jonka tehtävänä oli määritellä yrittäjyys, sekä ehdottaa ja luoda malleja yrittäjyyden edistämiseksi. Neuvottelukunta alkoi kehittää opetussuunnitelmia siten, että vuosina 1994-1995 peruskoulussa, lukiossa ja ammatillisessa opetuksessa yrittäjyys otettiin systemaattisesti huomioon. Samalla opettajien täydennyskoulutukseen lisättiin yrittäjyyskasvatuksen opintoja. Oppimateriaaleja uudistettiin, sekä kaavailtiin yrittäjyyden ammattitutkintoa. (Virkkunen 2009, 25)

Vuosina 1995-2005 oli käynnissä Yrittäjyysvuosikymmen-hanke, jonka taustavoimina toimivat kauppa- ja teollisuusministeriö, työministeriö, opetusministeriö, Opetushallitus sekä Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitto (nykyinen EK, eli Elinkeinoelämän Keskusliitto). Hanke jaettiin kolmeen osa-alueeseen:

- 1) uuden yritystoiminnan kehittäminen ja edistäminen
- 2) yrittäjyys työllisyyden turvaajana ja kehittäjänä
- 3) yrittäjyys yhteiskunnassa.

Hankkeen tavoitteena oli saavuttaa 100 000 uutta työpaikkaa. Hanke muutti kuitenkin muotoaan 2000-luvun vaihteessa kauppa- ja teollisuusministeriön käynnistämän yrittäjyys Hankkeen vuoksi. Uudistunut hanke oli kirjattu hallitusohjelmaan, ja yhtenä osa-alueena painotettiin yrittäjyyskasvatusta. (Virkkunen 2009, 25-26)

Internetistä löytyneiden runsaiden tietojen mukaan Yrittäjyysvuosikymmen-hanketta toteuttaneiden kuntien joukossa on suuri osa Suomen kuntia. Esimerkkeinä mainittakoon Varkaus, Rantasalmi, Juva, Puumala, Sulkava ja Joroinen. Edellä mainitut ovat antaneet julkisen lopputalouden hankkeesta. Lisäksi tietoa löytyi muun muassa Oulun seudun, Pohjois-Karjalan sekä Varsinais-Suomen osallistumisesta hankkeeseen.

Perusopetuksessa opetussuunnitelman perusteet otettiin käyttöön porrastetusti vuosien 2003-2007 aikana. Lukioissa vastaava opetussuunnitelma otettiin käyttöön vuonna 2006. Vuonna 2006 ammattikorkeakoulut valmisti yhteisen yrittäjyysstrategiansa. Tavoitteeksi asetettiin, että vuonna 2010 valmistuneista joka seitsemäs aloittaa yrittäjätöiden kymmenen vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. (Virkkunen 2009, 26)

3 Yrittäjyyskasvatus Suomessa nykypäivänä

Nuorille yrittäjille on kysyntää. Suuret ikäluokat jäävät eläkkeelle ja lähivuosina ikääntyvät yrittäjät harkitsevat sukupolvenvaihdosta. Samanaikaisesti työelämässä ja yrittäjyydessä tarvittava osaamistaso nousee. Edellä mainituista seikoista johtuen koulutusjärjestelmällä on kasvava merkitys uuden yrittäjyyden syntymisessä. Koulutustaso yrittäjien keskuudessa kohoaa samassa suhteessa muun väestön kanssa. Jopa yli 30 prosentilla yrittäjistä on ammatillinen tutkinto suoritettuna. Korkeakoulututkinto yrittäjien keskuudessa on entistä yleisempi. Koulutuksen arvostaminen on seurausta yritystoiminnan monimuotoistumisesta, kansainvälistymisestä sekä korkeakoulutettujen paremmasta asenteesta ja tiedoista yrittäjyyttä kohtaan. Tulevaisuudessa suomalaista yrittäjyyttä uskotaankin syntyvän entistä enemmän sekä ammatillisen että korkeakoulutuksen pohjalta. (Virkkunen 2009, 13)

4 Yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta

Opetusministeriön laatiman määritelmän (Virkkunen 2009, 11) mukaan yrittäjyys on henkilön kykyä muuttaa ideat toimivaksi toiminnaksi. Yrittäjyys sisältää luovuutta, innovaatio- ja riskinottokykyä, samoin kuin kykyä suunnitella ja johtaa yritystoimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi. Edellä mainitut ominaisuudet tukevat yksilön jokapäiväistä elämää niin koulutuksessa, työssä, vapaa-ajassa kuin muussakin yhteiskunnallisessa toiminnassa. Nämä piirteet ovat tärkeitä yritystoiminnassa, mutta ne kasvattavat myös työntekijän tietoisuutta työstään ja auttavat tarttumaan mahdollisuuksiin. Koironen ja Peltonen (1995, 9) korostavat kirjassaan yrittäjyyden ytimen jakautuvan suhtautumis-, ajattelu- ja toimintatapaan sekä tavoitteelliseen ja omavastuiseen itsensä johtamiseen.

Yrittäjyys ja sen edistäminen ovat kasvavia kiinnostuksen kohteita Suomessa. Kiinnostuksen lisääntyessä alettiin pohtia keinoja, joilla yrittäjyyttä sekä yrittäjämäistä ajattelu- ja toimintatapaa voitaisiin kasvattaa. Samassa yhteydessä käsiteltiin ja pohdittiin koulutuksen ja kasvatuksen hyödyntämistä yrittäjyyden lisäämisessä ja kannustamisessa; alettiin puhua yrittäjyyskasvatuksesta (Ristimäki 2004, 11; Kyrö ym. 2007, 45).

Yrittäjyyskasvatus osana yleissivistävien koulujen opintosuunnitelmaa on suhteellisen uusi käsite. Se otettiin opintosuunnitelmiin 1990-luvun puolivälissä, lamavuosien jälkeen, kun keskustelu koulujärjestelmän roolista yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen edistäjänä oli vilkkaimmillaan (Ristimäki 2004, 11). Laman jälkeinen työllisyystilanne näytti huonolta, joten yrittäjyyskasvatuksen avulla oli tarkoitus kannustaa ihmisiä yrittäjyyteen toisen palveluksessa toimimisen sijaan.

Yrittäjyyskasvatuksen tarkoituksena on siis tukea, kannustaa ja kehittää yrittäjämäistä ajattelu- ja käyttäytymismallia niin oppilaitoksissa kuin yrityksissäkin. Lisäksi tavoitteena on lisätä yrittäjyyteen liittyviä tietoja ja taitoja, sekä kehittää yrittäjien ja yrityksissä työskentelevän henkilöstön osaamista. Yrittäjyyskasvatuksen perustana on elinikäinen oppiminen ja verkostomainen toimintatapa (Ikonen & Karttunen 2007, 9; Virkkunen 2009, 11). Usein yrittäjyyskasvatus mielletään virheellisesti toiminnaksi, jonka tarkoituksena on lisätä uusien yrittäjien eli ammatinharjoittajien määrää. Yrittäjyyskasvatuksesta puhuttaessa kyse on kuitenkin laajemmasta käsitteestä. (Kyrö ym. 2007, 45-46; Koironen & Peltonen 1995, 10)

Yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta puhuttaessa nousee suureen rooliin sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys. Sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan työnantajan palveluksessa työntekijänä työskentelevän yksilön luovaa ajattelu- ja työskentelytapaa. Sisäiset yrittäjät ovat sitoutuneet työnsä tuloksellisuuteen kuten ulkoiset eli omistajayrittäjätkin. Heidän osaamisensa on

laaja-alaista, he ovat ahkeria ja kannustavia kollegoitaan kohtaan. Sisäisten yrittäjien tarve korostuu muutostilanteissa ja kriiseissä (Kansikas 2007, 59-62).

4.1 Yrittäjyyskasvatus eri koulutusasteilla

Edellisessä luvussa todettiin, että yrittäjyyskasvatuksella on lukuisia tavoitteita. Eri koulutusasteilla tavoitteet poikkeavat ymmärrettävästi toisistaan. Seuraavissa luvuissa käydään läpi eri koulutusasteet, ja selvennetään, millä tavoin yrittäjyyskasvatus näkyy eri asteilla varhaiskasvatuksesta aikuiskoulutukseen saakka.

Varhaiskasvatus

Opetusministeriö on asettanut kehittämisen painoalueita yrittäjyyskasvatukselle. Kehitys lähtee lapsuuden opetuksesta eli varhaiskasvatuksesta. Pohjana on luoda monipuolinen, toiminnallinen ja lapsikeskeinen toimintakulttuuri, jolla rohkaistaan lasta omatoimisuuteen ja itsensä toteuttamiseen. Monikulttuurinen ympäristö ja erilaiset toimintatavat tukevat luovuutta sekä innovatiivisuutta. Painopiste säilytetään tekemällä oppimisessa. Tämä vahvistaa lapsen minäkuvaa, kannustaa harjoittamaan omia taitojaan sekä erityisosaamistaan, vastuuntuntoa, rohkeutta toimia sekä parantaa vuorovaikutustaitoja omakohtaisten kokemusten kautta. Varhaiskasvatuksessa painotetaan aineiston ja materiaalin tuottamista, sekä kasvatetaan lasten uskallusta aktiiviseen osallistumiseen. Edellä mainitut asiat luovat perustan yritteliäisyyden kehittymiselle. Lapsuudessa omaksuttu yrittäjämentaliteetti on useiden tekijöiden summa, johon vaikuttavat persoonallisuuden lisäksi mallit ja virikkeet, joihin lapsi samaistuu. Elinikäinen oppiminen saa siis alkunsa monipuolisesta oppimisympäristöstä, kodin ja lähiympäristön hyödyntämisestä sekä päiväkotij- ja esiopetuksesta. Lasten yksilölliset ominaisuudet ja ikä on syytä ottaa huomioon suunniteltaessa yrittäjyyskasvatuksellisia menetelmiä. (Kansikas 2007, 15-16; Virkkunen 2009, 18)

Yleissivistävä koulutus

Varhaiskasvatusta seuraa yleissivistävä koulutus, eli perusopetus ja lukiokoulutus. Yrittäjyyskasvatus on poikkitieteellistä ja ennen kaikkea pitkäjänteistä asennekasvatusta, joka ilmenee yleissivistävän koulutuksen eri vaiheissa eri tavoin. Yrittäjyyskasvatus voidaan integroida koulutuksen kaikkiin oppiaineisiin kaikilla ikä- ja koulutustasoilla. Perusopetuksessa painotetaan asenteellisia valmiuksia, yrittäjämäisten ominaisuuksien ja toimintatapojen vahvistamista, sekä yrittäjyyden ymmärtämistä yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta. Peruskoulussa järjestettävä yrittäjyyskasvatus voi lisätä nuorten kiinnostusta koulun toimintaa ja ryhmätyökentelyä kohtaan, sekä edesauttaa parempien oppimistulosten saavuttamisessa. Nämä parantavat myös oppilaiden sosiaalisia taitoja. Perusopetuksessa hyödynnetään kodin ja koulun

yhteistyötä, sekä kerho-, aamu- ja iltapäivätoimintaa. Oppilaiden yrittäjyyskasvatuksen rinnalla jatketaan opettajien yrittäjyyskasvatuksen täydennyskoulutusta. (Kansikas 2007, 17-18; Virkkunen 2009, 18)

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena lukiossa on vahvistaa opiskelijoiden valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan eri aloilla, kuten politiikassa, taloudellisessa ja sosiaalisessa toiminnassa sekä kulttuurielämässä. Lukion pyrkimyksenä onkin tukea oppilaiden kykyä tehdä itenäisiä ratkaisuja ja ottaa vastuuta omasta kehittämisestään. Osallistumisen tasot ovat laajentuneet paikalliseen, valtakunnalliseen, eurooppalaiseen sekä globaaliin tasoon. Lukiossa yrittäjyyskasvatusta painottaa omakohtaista osallistumista, käytännön harjoittamista sekä vaikuttamiskokemusten luomista. Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena lukiokoulutuksen aikana on opiskelijoiden aloitteellisuuden ja yritteliäisyyden omaksuminen. Opiskelijat saavat laajat tiedolliset valmiudet yrittäjyydestä, eri yritysmuodoista, mahdollisuuksista ja toimintaperiaatteista. Opintosuunnitelmaa kehitetään edelleen yrittäjyyskasvatusta tukevaksi. Opinto-ohjausta sekä työelämään tutustumisjaksoja (TET) kehitetään vahvistamaan yrittäjyysnäkökulmaa. Useissa lukioissa on myös mahdollisuus tutustua yrittäjyyteen perustamalla harjoitteluyrityksiä. Yrittäjyyden kouluttaminen perustuu alempia kouluasteita vahvemmin projektio-pimiseen. Projektit vahvistavat muun muassa tiimityöskentely-, vuorovaikutus- ja verkostoitumistaitoja. Opettajien yrittäjyyskasvatusta täydennyskoulutusta jatketaan ja vahvistetaan opettajien työelämäyhteyksien luomista. (Kansikas 2007, 17-18; Virkkunen 2009, 19-20)

Vuoden 2010 kesäkuussa sai alkunsa Yrittäjyyskasvatuksen edistäminen Suomessa ry, eli YES-keskus ry. Koulujen on mahdollista saada kehitystukea YES-keskuksilta yrittäjyyskasvatukseen, aktiiviseen ja osallistuvaan kansalaisuuteen sekä ammatilliseen osaamiseen. YES-keskukset tekevät käytännön työtä koulujen ja yritysten parissa. Keskukset järjestävät tapahtumia, tilaisuuksia ja koulutuksia omalla toimialueellaan. Suomessa on 15 alueellista YES-keskusta ja ne toimivat pääosin seudullisten kehittämissyhtiöiden yhteydessä. Keskusten palvelut ovat pääsääntöisesti maksuttomia, mutta niiden järjestämät koulutukset ja tapahtumat voivat olla maksullisia. Opetushallituksen Vipuvoimaa EU:lta -ohjelma rahoittaa YES-keskusten toimintaa. Lisäksi muun muassa seudulliset kehittämissyhtiöt ja yrittäjäjärjestöt toimivat keskusten rahoittajina. (YES-keskus 2010)

YES-keskusten tarjoamia palveluita ovat edellä mainitun kehitystuen lisäksi opetussuunnitelmien kehittäminen sekä opettajien kouluttaminen yrittäjyyskasvatukseen ja -pedagogiikkaan. YES-keskukset tarjoavat kouluille yrittäjyyskasvatusta tukevia oppimateriaaleja sekä ideoita yrittäjyyskasvatustoimintaan. YES-keskuksilta saa apua ja tukea koulujen ja yritysten välisen yhteistyön kehittämiseen. Keskukset tarjoavat kouluille kontakteja ja erilaisia mahdollisuuksia koulujen ja yritysten välisen yhteistyön aloittamiselle. Koulujen lisäksi YES-keskukset tar-

joavat yrityksille koulu yhteistyömahdollisuuksia, yhteistyötä tukevaa neuvontaa sekä kontakteja eri kouluihin ja oppilaitoksiin. (YES-keskus 2010)

YES-keskukset toimivat tiiviissä yhteistyössä Nuori Yrittäjyys ry:n kanssa. Nuori Yrittäjyys ry:llä on käytössään omat yrittäjyyskasvatuksen opinto-ohjelmat eri koulutusasteille. Opinto-ohjelmia on peruskoulun ala- ja yläluokille, lukioille ja toisen asteen ammatilliselle koulutukselle, sekä korkea-asteelle. Edellä mainittujen ohjelmien lisäksi Nuori Yrittäjyys ry järjestää Enterprise without Borders -ohjelmaa jonka tarkoituksena on syventää yrittäjyyden opintoja ja tutustua samalla kansainväliseen kauppaan. Opinto-ohjelmat ovat muun muassa erilaisia leirejä sekä harjoitusyritysten perustamista. (YES-keskus 2010; Nuori Yrittäjyys ry 2010)

Ammatillinen eli toisen asteen koulutus

Käytännönläheisen väylän yrittäjyyteen tarjoaa ammatillinen koulutus. Viime vuosina uudistetut ammatillisen koulutuksen opintosuunnitelmat ja näyttötutkinnot sisältävät enemmän yrittäjyysopintoja kuin aiemmin. Uudistusten myötä kaikki opiskelijat saavat perustiedot yrittäjyydestä, sekä valmiuden työskennellä yrittäjämäisesti toisen palveluksessa. Ammatilliseen koulutukseen sisältyvä työssäoppimisjakso perehdyttää opiskelijan käytännönläheisesti yritystoimintaan. Työpaikkaohjaajienkin koulutusta kehitetään. Opettajille tarjotaan vahvistusta täydennyskoulutuksen lisäksi työelämäjaksoilla, joilla he pääsevät perehtymään yrittäjyyteen käytännössä. (Kansikas 2007, 18; Virkkunen 2009, 21)

Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa voi suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja, erikoisammattitutkintoja tai näyttötutkintoja. Yrittäjyysopintoja on lisätty tutkintojen perusteisiin pakollisiksi tai vapaaehtoisiksi opinnoiksi. Tutkintoon valmistavalla koulutuksella lisätään yrittäjyysosaamista. Aikuiskoulutuksena on mahdollista suorittaa erityinen yrittäjän ammattitutkinto. Ammattitutkinto soveltuu etenkin yritystä suunnittelevalle tai yrittäjätönsä alkuvaiheessa olevalle henkilölle. Tutkinnon suorittaminen osoittaa hänen valmiutensa toimia yrittäjänä, ja lisäksi tutkintotilaisuudessa kokeneet yrittäjät antavat arvion opiskelijan yrittäjäkyydestä. Yritysjohdamisen erikoisammattitutkinto on puolestaan suunnattu kokeneille yrittäjille, jotka haluavat kehittää yritystoimintaansa. Ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyy myös oppisopimuskoulutuksen kehittäminen. Nimenomaan ammattiosaamista kehittämällä ja päivittämällä syntyy uusia innovaatioita sekä kehitystä uusien tuotteiden ja palveluiden muodossa. Ammatillinen aikuiskoulutus parantaa paitsi yrittäjän myös yritysten henkilöstön ammattitaitoa kehittämis- ja palvelutehtävissä. (Kansikas 2007, 44-45; Virkkunen 2009, 22-23)

Korkeakoulutus

Korkeakoulut painottavat yrittäjyyden edistämässä yrittäjämäistä asennetta, innovatiivisuuden syntymistä sekä siltä pohjalta nousevia yritystoimintoja. Edellä mainittujen asioiden lisäksi korkeakouluopiskelussa edistetään koulutuksen tuomaa osaamista sekä kasvuyrittäjyyttä. Näiden seikkojen vuoksi korkeakoulujen opettajilta vaaditaan valmiutta yrittäjyyskasvatukseen, yrittäjyyden opettamiseen ja edistämiseen. Yrittäjyysvalmiuksia vahvistamalla etenkin tutkijakoulutettavien uramahdollisuuksia parannetaan. Yrittäjyysopintoja tarjotaan opiskelijoille valinnaisina opintoina yhä laajemmin. Käytännössä yrittäjyyteen kannustetaan työharjoittelujen, yrityshautomoiden, liikeideakilpailujen ja erilaisten kurssien avulla. Korkeakoulutus, joka tukee yrittäjyyttä, tähtää liikeidean ja liiketoimintasuunnitelman sekä muiden käytännöllisten yritystoimintojen kehittämiseen. Yrittäjyyttä tukevan korkeakoulutuksen tavoitteena on myös sisäisten yrittäjyysasenteiden omaksuminen. Koulutuksen painopiste voi olla yrittäjähengen ja kaupallisen osaamisen kehittymisessä, kuten markkinoinnissa, taloushallinnossa, kustannuslaskennassa ja johtamisessa yrittäjyyden näkökulmasta. Vaihtoehtoisesti koulutuksen painotus voi olla esimerkiksi tuotekehittelyssä. (Kansikas 2007, 44-46; Virkkunen 2009, 23-24)

Opettajien yrittäjyyspedagogisia taitoja kehitetään opettajankoulutuslaitoksissa sekä opettajakorkeakouluissa. Yrittäjiksi kannustavissa korkeakouluissa merkittävään rooliin nousevat opettajien lisäksi opinto-ohjaajat ja rekrytointipalvelut. Opiskelun aikana syntyneet yrityskontaktit antavat tietoa liiketoiminnasta sekä yrittäjyyden todellisuudesta. Työharjoitteluiden kautta syntyneet verkostot voivat antaa tukea yrityksen perustamisessa. Onnistumisen ja menestyksen jakaminen on osa kehittymistä ja henkistä kasvua yrittäjyyteen. Etenkin akateemista yrittäjyyttä olisi syytä kasvattaa juuri verkostoitumisen avulla. Uusia innovaatioita voi syntyä esimerkiksi eri tieteenalojen yhteistyöllä. Erilaisia tietoja ja taitoja omaavien henkilöiden jakaessa osaamistaan toteutuu projekteja, joihin yksistään omat tai oman organisaation voimavarat eivät riittäisi. Yhteistyön seurauksena menestys voidaan jakaa ja luoda yritykselle jatkuvuutta. Yhteistyö edesauttaa myös tulevien tavoitteiden saavuttamisessa. Korkeakouluopiskelijoiden on tärkeää ymmärtää, että epäonnistumiset ja virheiden tekemiset ovat osa oppimista. Jotta oppimista tapahtuisi, virheet täytyy analysoida realistisesti. (Kansikas 2007, 44-46; Virkkunen 2009, 23-24) Seuraavassa luvussa paneudutaan tarkemmin yrittäjyysopintoihin korkeakoulutasolla.

4.2 Yrittäjyysopinnot Suomen korkeakoululaitoksessa

Suomessa korkeakoululaitoksen muodostavat ammattikorkeakoulut, korkeakoulut ja yliopistot (Kyrö & Ripatti 2006, 36). Ammattikorkeakoulut ovat monialaisia ja alueellisia. Ammattikorkeakoulut korostavat työelämäyhteyksiä sekä työelämän asiantuntijuutta. Ammattikorkeakou-

lut harjoittavat tutkimus- ja kehitystyötä perusopetuksen lisäksi. Korkeakoulujen ja yliopistojen tavoite on korkean laadun saavuttaminen tutkimuksessa, opetuksessa, sekä tieteellisessä ja taiteellisessa toiminnassa. Lisäksi yliopistoilta ja korkeakouluilta odotetaan vahvaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja vuorovaikutusta kulttuuri-, työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Akateeminen opetus on tieteellistä, tutkittua tietoa ja sen pyrkimys on opiskelijoiden teoreettisen, analyyttisen ja kriittisen ajattelun kehittäminen. (Ikonen & Karttunen 2007, 148)

Korkeakouluasteella yrittäjyysopintoja on sekä pakollisina että valinnaisina kursseina. Opintojen pyrkimyksenä on kannustaa ja kasvattaa opiskelijoita yrittäjyyteen. Yrittäjyysopintoja sekä yrittäjyyden tutkimusta alettiin kehittää Suomessa 1980-luvulta alkaen ammattikorkeakouluissa, korkeakouluissa sekä yliopistoissa. Yrittäjyyspainotteinen korkeakoulutus tähtää liikeidean ja liiketoimintasuunnitelman kehittämisen lisäksi siihen, että opiskelijat omaksuvat sisäiseen yrittäjyyteen kuuluvia asenteita. Luvussa 4.5 tarkastellaan tarkemmin yrittäjyyden eri muotoja, kuten sisäistä yrittäjyyttä. Yrittäjyyskurssien tavoiteluokittelu tapahtuu usein seuraavalla tavalla: yrittäjyydestä (about), yrittäjyyttä varten (for) sekä yrittäjämäisen toiminnan kautta (through). (Kyrö & Ripatti 2006, 22)

Vuosina 2001-2002 toteutettu kansainvälinen tutkimus Entredu kartoitti yrittäjyyskasvatuskoulutuksen opetusohjelmiin kuuluvia käsitteitä, menetelmiä ja käytäntöjä. Kartoituksessa kiinnitettiin huomiota myös eri Euroopan maiden opetusohjelmien sisältöön ja niitä koskevaan lainsäädäntöön. Tutkimuksesta kävi ilmi, että yrittäjyysopintojen tavoitteet saattavat olla erilaisia. Näitä tavoitteita olivat muun muassa:

- *yrittäjyyden perustaminen tai pk-yrittäjyyden johtamisen edistäminen*: koulutuksen tavoitteena kehitetään asenteita, motivaatiota sekä yrityksen perustamistaitoja. Kyseinen koulutus voidaan suunnata myös pk-yritysjohdon tai pk-yritysten henkilöstön osaamisen kehittämiskeinoksi
- *yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liittyvien tietojen lisääminen*: koulutuksessa tavoitellaan etenkin nuorten ymmärryksen ja tietoisuuden lisäämistä yrittäjyyteen liittyen. Koulutuksella tuodaan tunnetuksi myös yrittäjämäinen työskentelytapa
- *yrittäjämäisten toimintatapojen kehittäminen*: koulutus on suunnattu kaikille kehittämään omia tietoja ja taitoja, jotta aloitteellinen ja vastuullinen toiminta työelämässä ja muilla elämän osa-alueilla lisääntyisi

(Kyrö & Ripatti 2006, 38)

Suomessa yrittäjyysopintojen tavoitteena on kehittää yrittäjämäistä asennetta ja lisätä tietämystä yritystoiminnasta sekä yrittäjyyteen liittyvistä vaatimuksista opintoja ja urakehitystä tukien. Yrittäjyysopetuksen lisääntyessä tarvitaan entistä enemmän yrittäjyyden ymmärtäjiä ja osajia. Tämä asettaa lisävaatimuksia myös opetusmenetelmien ja pedagogiikan kehittämi-

selle. Opintojen toteutuksessa tulisi pohtia realistisesti opetuksen tavoitteita sekä rakentaa sitä kautta opetuksen sisältöä ja erilaisia menetelmiä. (Kyrö & Ripatti 2006, 38-40)

Yrittäjyyskasvatus ammattikorkeakouluissa

Ammattikorkeakouluissa, eli työelämäsuuntautuneissa korkeakouluissa, tavoitteena on kasvat-
taa työelämään käytännön asiantuntijoita, jotka omaavat vahvan tietopohjan lisäksi käytän-
nön taitoja ja työkokemusta (Kansikas 2007, 47). Esimerkiksi Laurea-ammattikorkeakoulu
tarjoaa opiskelijoilleen yrittäjyyspainotteista korkeakouluopiskelua. Laurea-
ammattikorkeakoulun kautta on mahdollista suorittaa yrittäjyysopintoja muun muassa Cam-
bridgen yliopistossa Iso-Britanniassa. Edellä mainittujen seikkojen lisäksi Laurea-
ammattikorkeakoulun opiskelijat, sekä henkilökunta, tekevät yhteistyötä eri organisaatioiden
ja yritysten kanssa projektiluonteisesti sekä erilaisten hankkeiden muodossa. (Laurea 2010)

Opetusministeriön vuonna 2004 laatimassa toimenpideohjelmassa määriteltiin painopisteet
ammattikorkeakoulujen yrittäjyyskasvatusopinnoille. Toimenpideohjelman mukaan ammatti-
korkeakoulujen tulisi vahvistaa yrityshautomotoimintaansa, sekä edistää hankkeillaan yritys-
ten sukupolvenvaihdoksia ja naisyrittäjyyttä. Vastuualueena ammattikorkeakouluilla ovat
pienien ja keskisuurten yritystoimintojen tukeminen. (Ikonen & Karttunen 2007, 155) Yrittä-
jyyshautomallit poikkeavat suuresti eri ammattikorkeakoulujen kesken. Näitä eroavaisuuksia
ovat muun muassa yhteistyökumppanit sekä tarjonnan kattavuus. Yrityshautomoissa kes-
keiseksi kysymykseksi nousee, miten opettajat oppivat tunnistamaan opiskelijoista hyviä yri-
tysideoita omaavat opiskelijat, jotta heidät voitaisiin ohjata hautomo-opintojen pariin. Opet-
tajien arvioitavaksi jää myös opintojen riittävän keston arvioiminen. Tämä on opettajillekin
haasteellista, sillä toisinaan opiskelija on päästetty hautomosta yrittäjäksi liian varhaisessa
vaiheessa, liian vähäisellä kokemuksella. (Ikonen & Karttunen 2007, 156-157)

Useilla ammattikorkeakouluilla on oppimisyrityksiä. Näiden yritysten osakkaina ovat koulun
opiskelijat, opettajat sekä toiset yritykset. Oppimisyrietykset tarjoavat opiskelijoille aitoon
liiketoimintaan ja yrittäjyyteen liittyvän oppimisympäristön. Tämän lisäksi ammattikorkea-
koulut voivat järjestää harjoitusyritystoimintaa. Harjoitusyritystoiminnalla tarkoitetaan yrittä-
jyystoimintatapojen jäljittelemistä ilman hyödykkeiden ja rahojen liikkumista. Se voi tar-
koittaa myös toimintaa opiskelijayrityksissä. (Ikonen & Karttunen 2007, 156)

Paria poikkeusta lukuun ottamatta ammattikorkeakouluissa ei ole yrittäjyyden edistämisstra-
tegioita. Useimmiten yrittäjyyden edistäminen sisällytetään yleisiin kehittämisstrategioihin.
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:n vuonna 2006 julkaisema yrittäjyysstrate-
gian tarkoituksena on vahvistaa ammattikorkeakoulujen roolia yrittäjyyden edistäjänä. Stra-
tegiaan sisältyy tavoitekuvaus, toteuttamisvastuu jää kuitenkin ammattikorkeakouluille. Tä-

män yrittäjyysstrategian mukaan ammattikorkeakoulujen on pystyttävä tuottamaan menestyviä yrittäjiä. (Ikonen & Karttunen 2007, 154-155)

Oman vaikeaselkoisuutensa ammattikorkeakoulujen yrittäjyysopintoihin antavat koulutusten moninaisuudet sekä tehtäväkenttien nopea muuttuminen. Edellä mainittujen syiden vuoksi ammattikorkeakouluissa ei voida tarjota yhtä selkeää yrittäjyyskoulutusmallia. (Ikonen & Karttunen 2007, 155)

Yrittäjyyskasvatus voidaan järjestää ammattikorkeakouluissa eri tavoin:

1. Ammattikorkeakoulussa ei ole järjestetty lainkaan yrittäjyyskoulutusta
2. Ammattikorkeakoulun koulutusohjelmassa on tarjolla yrittäjyyteen liittyviä opintoja tai opintojaksoja
3. Ammattikorkeakoulussa on mahdollista toimia yrittäjänä konkreettisesti tai yrittäjyyttä jäljittelevän mallin mukaisesti
4. Ammattikorkeakoulu järjestää yrittäjyysopintoja verkko-opintoina
5. Ammattikorkeakoululla on oikeus järjestää yrittäjyyttä painottava jatkotutkinto

Ammattikorkeakouluissa on tyypillisintä, että edellä mainittuja tapoja yhdistellään sopivassa suhteessa. Opetusministeriön toimenpideohjelman mukaisesti ammattikorkeakoulut tukevat yrittäjyyttä yrityshautomotoiminnalla sekä edistämällä innovaatioiden syntymistä ja kaupallistamista. (Ikonen & Karttunen 2007, 155)

Yrittäjyysopinnot ammattikorkeakouluissa vaihtelevat suuresti laajuutensa sekä tavoitteidensa perusteella. Yrittäjyysopinnot voivat olla joko pakollisina tai vapaasti valittavina kursseina. Yrittäjyysopintoja on kuitenkin tarjolla lähes jokaisella koulutuslalla, lähes jokaisessa koulutusohjelmassa. Ammattikorkeakoulujen yrittäjyysopintojen sisältö keskittyy pääosin yrittämiseen, yritystoimintaan ja sen eri toimintoihin, kuten talouteen, markkinointiin, hallintoon, johtamiseen, logistiikkaan, sekä yrityksen perustamiseen, liiketoimintasuunnitelman laatimiseen ja tuotteistamiseen. Koulutus ei välttämättä koostu selkeistä kokonaisuuksista, vaan yrittäjyys sisällytetään koulutukseen läpäisyperiaatetta noudattaen. Tämän seurauksena opiskelija ei jälkikäteen välttämättä edes tiennyt osallistuneensa yrittäjyyskoulutukseen. Kaikkein konkreettisimmin yrittäjyyskoulutus toteutuu yrittäjänä toimimisessa. (Ikonen & Karttunen 2007, 155-156)

Ammattikorkeakouluissa yrittäjyysopetusta voidaan antaa myös verkko-opetuksena. Virtuaaliammattikorkeakoulu, eli Suomen ammattikorkeakoulujen valtakunnallinen yhteenliittymä, tarjoaa opiskelijoille etä- ja monimuoto-opetuksena eri ammattikorkeakoulujen järjestämää opetusta koskien liiketoiminnan suunnittelua sekä yrityksen perustamista. Verkko-opetuksen toimivuudesta on kuitenkin esitetty paljon epäilyjä opettajien keskuudessa. Opiskelijoiden mielipiteet verkkokoulutuksesta ovat hajanaisia. Nuoremmat opiskelijat, jotka kokevat verk-

koympäristön tutummaksi, arvostivat vanhempia opiskelijoita enemmän verkko-opintomahdollisuutta. (Ikonen & Ripatti 2007, 157)

Yrittäjyyskasvatus korkeakouluissa ja yliopistoissa

Kuten jo aiemmin mainittiin, korkeakouluissa yrittäjyysopinnot voivat painottua esimerkiksi kaupallisen osaamisen kehittämiseen, kuten markkinointiin, taloushallintoon, kustannus- ja kannattavuuslaskentaan, tai johtamiseen. Koulutus saattaa olla hyötyä myös esimerkiksi tuotekehityksessä. Korkeakouluissa yrittäjyyskasvatuksen pitäisi vahvistaa opiskelijan realistista minäkuvaa, sillä hyvä itsetunto on pohja uskalle, että omien kykyjen ja taitojen avulla voi menestyä. (Kansikas 2007, 44-46)

Korkeakoulut voivat olla yhteistyössä oppimisyriyten kanssa. Näiden tarkoituksena on edistää opiskelijoiden yrittäjämäistä työskentelyä ja päätöksentekoa harjoittelun kautta; luonnollisessa ja kannustavassa ympäristössä. Opiskelijat pääsevät osallistumaan erilaisiin projekteihin aitojen asiakkaiden kanssa. Oppimisyrietykset antavat opiskelijoille mahdollisuuden päästä soveltamaan teoriassa oppimiaan tietoja ja taitoja käytäntöön. Opiskelijat pääsevät samalla luomaan kontakteja työelämään. (Kansikas 2007, 47-49)

Perinteisesti korkeakoulu ja yliopisto-opetus ovat olleet luonteeltaan teoreettispainotteista, eikä niihin näin ollen katsottu voitavan yhdistää konkreettiseksi miellettyä yrittäjyyttä. Nykyään korkeakouluissa ja yliopistoissa on kuitenkin tarjolla paljon erilaisia yrittäjyysopintoja. Tämä on seurausta myönteisemmästä asenteesta yrittäjyyttä kohtaan. Nykypäivänä korkeakoulujen ja yliopistojen odotetaan toimivan aktiivisesti alueellisen kehityksen ja taloudellisen kasvun hyväksi. Korkeakoulujen ja yliopistojen oletetaan olevan kasvavassa määrin osana uusien teknologioiden ja yritysten tuottamisessa. (Kyrö & Ripatti 2006, 35) Korkeakoulu- ja yliopistokentässä yrittäjyysopetuksen tavoitteet ovat vielä kuitenkin aika selkiintymättömiä. Tavoitteita ei ole selkeästi määritelty, vaan ne ovat luonteeltaan yleisiä. Monet yrittäjyysopinnot kulkevatkin käytännössä lomittain, joten lopputulos on riippuvainen myös opiskelijoiden henkilökohtaisista ominaisuuksista ja kiinnostuksen kohteista. (Kyrö & Ripatti 2006, 50)

Vuonna 2005 voimaan tullut yliopistolaki määrittelee yliopistojen uuden tehtävän seuraavallisesti: ”Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten vaikuttavuutta.” Lakiuudistuksen jälkeen yliopistojen perustehtävien, tutkimuksen ja koulutuksen, rinnalle tuli uusi tehtävä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Tämän kautta yliopistojen rooli yrittäjyyttä edistävänä tekijänä on entisestään korostunut. (Kyrö & Ripatti 2006, 35-36)

Johtopäätöksiä korkeakoululaitoksen yrittäjyyskasvatuksesta

Aiemmin mainittiinkin, että ammattikorkeakoulujen, korkeakoulujen ja yliopistojen opetuksessa ja tutkimuksessa on hyvin erilainen painotus. Ammattikorkeakouluopetus ja -tutkimus ovat työelämälähtöistä, käytännön soveltavuutta ja alueellista kehittämistä arvostavaa, kun korkeakouluilla ja yliopistoilla teoreettisuus, analyyttisyys sekä uuden tiedon tuottaminen ovat lähtökohtina. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyö yrittäjyyskoulutuksessa saattaisi toimia yrittäjyyttä edistävästi. Ammattikorkeakouluilla ja yliopistoilla on sekä omat että toisiaan täydentävät roolit yrittäjyyden edistämässä. Yrittäjyysmyönteisestä ilmapiiristä huolimatta yrittäjyyttä ei koeta yliopistojen omimmaksi alueeksi. Tyypillisesti yrittäjyys onkin mielletty ammattikorkeakoulujen kenttään kuuluvaksi ilmiöksi. Havaittavissa kuitenkin on yliopistojen ja elinkeinoelämän välisen suhteen muuttumista. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteinen tehtäväkenttä saattaisi löytyä alueellisesta yrittäjyyden tutkimuksesta, kehittämisestä ja edistämisestä. (Ikonen & Karttunen 2007, 159)

4.3 Yrittäjyyspedagogiikasta

Yrittäjyyskasvatuksen laajuus asettaa odotuksia korkeakoulupedagogiikalle. Lähtökohtaisesti opettajien tietoa ja ajatuksia tärkeämpää ovat opiskelijoiden toiminta ja tavoitteet. Yrittäjämäinen oppiminen ei ole teoreettista, vaan opettaja tuottaa opiskelijoille pedagogisen ympäristön, jossa opiskelijat oppivat uudenlaisia tapoja työskennellä. Kyseessä ei ole kuitenkaan teoreettisen tiedon hylkääminen, vaan näkökulmaan tehtävä muutos. (Kyrö & Ripatti 2006, 20-21)

Haasteellisuus yrittäjyyspedagogiikassa ilmenee etenkin korkeakouluissa ja yliopistoissa, sillä yrittäjyyskasvatuksen opettajilla on edessään uusi ja tuntematon kenttä. Tämä kenttä ulottuu oppimiskäytännöistä oppimisympäristön uudelleen hahmottamiseen ja kulttuurillisiin prosesseihin. Koululaitoksissa suurin haaste yrittäjyyskasvatusta ajatellen saattaa olla yrittäjämäisen oppimisympäristön puute, sillä yrittäjämäisen ajattelutavan omaksuminen vaatii yleensä ympäristön, jossa toimitaan yrittäjämäisesti, sekä saadaan kannustusta yrittäjämäiseen käyttäytymiseen. (Kyrö & Ripatti 2006, 23)

Opettajien asenteilla yrittäjyyskasvatusta, yrittäjyyttä ja yrittäjyyden edistämistä kohtaan on merkitystä. Asenteilla on vaikutus motivaatioon toimia määrättyllä tavalla. Arvot taas vaikuttavat ihmisten asenteisiin. Opettajan arvot ovat riippuvaisia hänen elämänkatsomuksestaan. (Ristimäki 2004, 116)

4.4 Yrittäjyyskasvatuksen lähtökohdat

Luvussa 3.1 käsiteltiin eri kasvatus- ja koulutuslaitosten osallistumista yrittäjyyskasvatukseen. Yrittäjyyskasvatukseen liittyy kuitenkin paljon muutakin kuin kasvatukselliset ja koulutukselliset asiat; yrittäjyyskasvatus ei ole ainoastaan yrittäjäksi kasvattamista, vaan sellaista elämänhallintaa, josta on hyötyä myös yrityksissä työskenteleville työntekijöille.

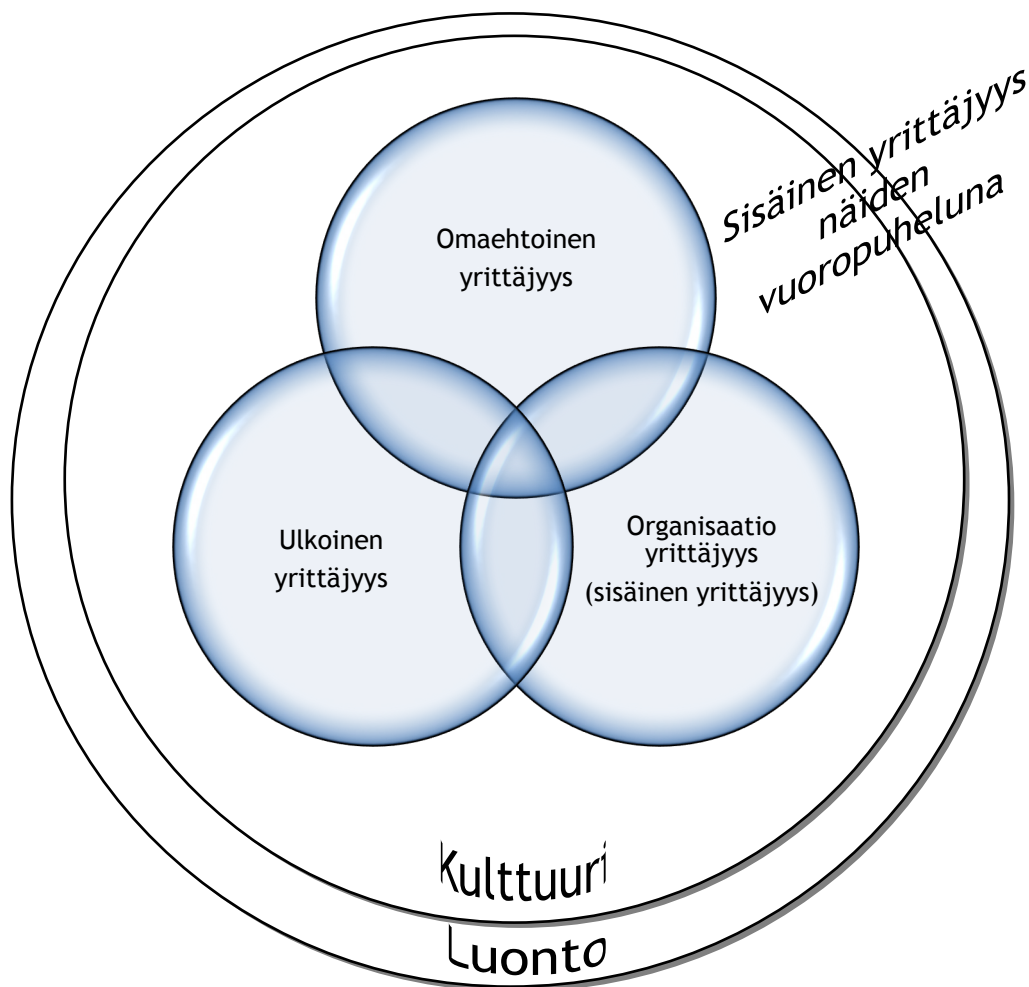
Yrittäjyyskasvatus on edelleenkin käsitteenä melko hajanainen, joten se haastaa tutkijat ja kouluttajat määrittelemään itse omaa suhdettaan siihen. Yrittäjyyskasvatus voi käsitteellisesti sisältää kaikki yrittäjyysmuodot sekä niiden vuorovaikutuksen. (Kyrö & Ripatti 2006, 17-19)

Etenkin korkeakouluissa yrittämiseen kasvamista on pohdittu avaamalla opiskelijoille ensin yrittäjyys käsitteenä, minkä jälkeen on edetty yrittäjyyden pedagogiikkaan. Edellä mainittu menetelmä toimii koulutuksellisen syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Yrittäjyyden erittelyssä lähtökohtana on ollut omaehtoinen, sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys. (Kyrö & Ripatti 2006, 176)

4.5 Yrittäjyyden eri muodot

Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun yrittäjyyskasvatusprofessori Paula Kyrö ja YTM Anna Ripatti esittävät yrittäjyyden muodot selkeällä kuviolla (kuva 1). Yrittäjyyden kaikki muodot ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja muokkaavat toinen toistaan. (Kyrö & Ripatti 2006, 18-19)

Kuviossa esiintyvä kulttuuri voidaan laajasti tulkita organisaatiossa paikallisena, alueellisena, kansallisena ja laajimmiltaan jopa aikakauden kulttuurina. Perustana kaikissa yrittäjyysmuodoissa on inhimillinen toiminta. (Kyrö & Ripatti 2006, 18-19)

Kuva 1: Yrittäjyyden muodot (Kyrö & Ripatti 2006)

Sisäinen yrittäjyys

Sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan luovaa ajattelutapaa ja työskentelyä työntekijänä työnantajan palveluksessa. Toiset kuvaavat sisäisen yrittäjyyden olevan oikeanlaista suhtautumista työhön. Oikealla suhtautumisella tarkoitetaan tässä aloitekykyistä, innovatiivista ja motivoitunutta työntekijää, joka tuntee toteuttavansa unelmaansa työelämässä. Sisäisestä yrittäjyydestä käytetään myös synonyymiä organisaatioyrittäjyys. Johto- ja esimiestehtäviin hakeutuvat työntekijät ovat usein sisäisiä yrittäjiä. He ovat henkilöitä, jotka etsivät tilanteita joissa voivat vaikuttaa lopputulokseen ja kehittää uutta. Edellä mainittujen piirteiden lisäksi sisäisiä yrittäjiä kuvataan usein sanoilla yritteliäs, asialleen omistautunut, ideoivasti ja visioivasti ajatteleva sekä hyvä vastuunkantaja. Sisäinen yrittäjä omaa hyvät sosiaaliset taidot sekä uskallusta ehdottaa parannuksia yrityksen työskentelytapoihin ja muuhun toimintaan. Sisäiset yrittäjät ovat siis sekä tekijöitä että näkijöitä. Näkijällä tarkoitetaan sisäisten yrittäjien tapaa löytää omille näkemyksilleen uusia toimintamahdollisuuksia ja hankkeita. Heidän taitonsa riittävät arvioimaan etenemistapoja uusien hankkeiden toteuttamiseksi. Sisäinen yrittäjä

nauttii haasteista, eikä anna pienten vastoinkäymisten hidastaa työtään. Kova työnteko, joskus jopa työnarkomania, sekä kunnianhimo ovat yleistä sisäisille yrittäjille. Vaikka sisäinen yrittäjä on tuloshakuinen, hän saattaa kuitenkin tehdä mieluummin työtä palkallisena toisen perustamassa yrityksessä kuin omassaan. Raha ja menestys ovat tärkeällä sijalla sisäisen yrittäjän ajatusmaailmassa, mutta työntöön motivoijana se ei ole kaikkein tärkein. (Kansikas 2007, 61-62; Sutinen & Viklund 2005, 47-48)

Professori Kyrö (2006) kertoo yhteisön tai organisaation yrittelijään toimintatavan liittyvän nimenomaan sisäiseen yrittäjyyteen.

Ulkoisen yrittäjyys

Ulkoisen yrittäjä on synonyymi omistajayrittäjälle. Ulkoisen yrittäjä omistaa oman itsenäisen yrityksensä sekä johtaa harjoittamaansa yritystoimintaa. Omistajayrittäjälle kuuluu muun muassa liikeidean suunnitteleminen, sen kehittäminen, yrityksen markkinointi sekä vastuu talouden suunnittelusta, kuten rahoituksesta, budjetoinnista ja hinnoittelusta. Ulkoisen yrittäjä on vastuussa yrityksessä työskentelevistä sisäisistä yrittäjistä työtehtävien osalta. Ulkoiseen yrittäjyyteen liitetään yrittäjyyden tietojen opettaminen sekä eri resurssien käyttö ja luominen. (Kyrö & Ripatti 2006, 176)

Omaehtoinen yrittäjyys

Omaehtoinen yrittäjyys on vanhin yrittäjyyden muoto, yksilön yrittäjämäinen asennoituminen ja toimintatapa koko elämää kohtaan. Suomen kielen sanakirja määrittelee omaehtoisuuden yksilön oma-aloitteiseksi toiminnaksi. Yrittäjyyskasvatuksen professori Kyrön (2006, 179) mielestä omaehtoinen yrittäjyys on muun muassa tavoitesuuntautuneisuutta, päämäärätietoisuutta, vastuullisuutta, yhteistyökykyisyyttä, itseohjautuvuutta ja omatoimisuutta. Omaehtoinen yrittäjyys tulee esille vapaassa toimintaympäristössä, joten omaehtoisessa yrittäjyydessä yksilö on itseohjautuva toimija. Tässä yrittäjyyden muodossa korostuvat halu, näkemys ja mahdollisuus vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa.

5 Yrittäjyys Suomessa

Tilastokeskuksen julkistama yritysrekisterin vuositilasto vuodelta 2008 kertoo, että maassamme toimi tuolloin 320 952 yritystä (Tilastokeskus 2009). Yritykset luokitellaan henkilöstömäärän mukaan mikroyrityksistä suuryrityksiin. Mikroyrityksessä työntekijöitä on alle kymmenen, pienyrityksessä alle 50. Mikäli työntekijöitä on yrityksessä 50-249, puhutaan keskisuuresta yrityksestä. Pk-yritys, eli pieni tai keskisuuri yritys, on silloin kun henkilöstöä on alle 250. Yrityksen työllistäessä yli 250 työntekijää puhutaan suuryrityksistä. (Suomen Yrittäjät 2010)

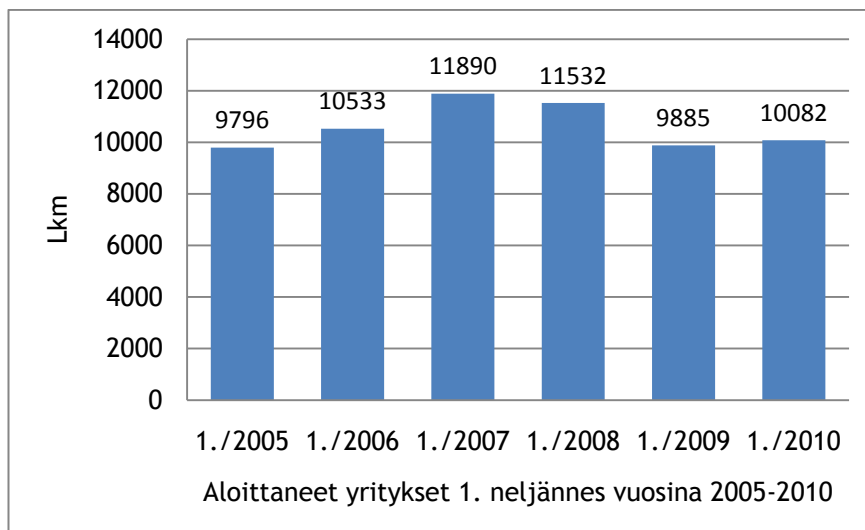
Valtaosa Suomen yrityksistä kuuluu luokituksestaan mikroyrityksiin. Näitä yrityksiä oli vuonna 2008 jopa 93,3 % eli 245 361 yritystä. Pienyrityksiä samana vuonna oli 14 570, eli 5,5 %. Keski suurten yritysten osuus oli 2 416, eli 0,9 % ja suuryrityksiä ainoastaan 654 kappaletta, eli 0,3 %. Tilastosta on jätetty pois maa-, metsä- ja kalatalousalat. Tilastosta on nähtävissä, että pienet ja keskisuuret yritykset ovat tärkeitä kansantaloutemme kannalta. Näissä yrityksissä työskentelee jopa 61 prosenttia, eli noin 878 000 työntekijää. Luku on merkittävä, sillä yrityksissä työskentelee kokoaikaisina työntekijöinä noin 1,4 miljoonaa henkilöä. (Suomen Yrittäjät 2010)

Suomen Yrittäjät ry:n www-sivuilta (2010) käy ilmi, että viime vuosikymmenen puolivälistä nimenomaan pk-yritykset ovat kasvattaneet henkilöstöään. Jopa kolme neljäsosaa yrityksiin syntyneistä uusista työpaikoista on syntynyt pk-yrityksiin. Huomioitavaa on, että yrityksen henkilöstömäärän kasvaessa siirtyy yritys kokoluokasta toiseen.

5.1 Tilastotietoa Suomen yrityksistä

Tilastokeskus toimii ainoana suomalaisena viranomaisena, joka on perustettu tilastointia varten. Tilastokeskus perustettiin vuonna 1865, ja se tuottaa huomattavan osan Suomen virallisista tilastoista. (Tilastokeskus 2009)

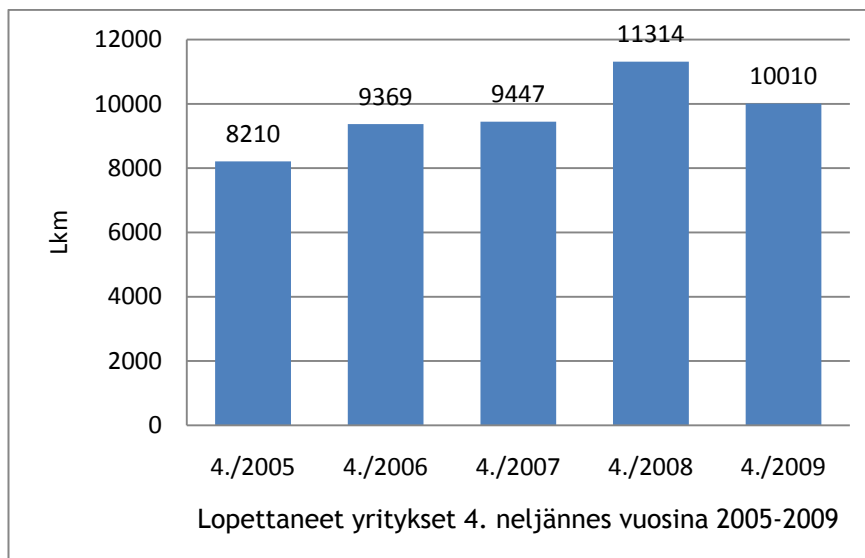
Yrityksiä tarkastellessa mielenkiintoiseksi nousee kysymys uusista yrityksistä ja niiden lukumäärästä. Taloudellisesta taantumasta ja lamasta puhuttaessa keskeinen aihe on myös lopettaneiden yritysten tilanne. Tilastokeskuksen heinäkuussa 2010 julkistamasta tilastosta on selkeästi nähtävissä tämänhetkinen tilanne. Tilastokeskuksen teettämän tutkimuksen mukaan Suomessa vuonna 2010 aloittaneita yrityksiä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä oli 10 082 kappaletta, kun samaan aikaan vuonna 2005 luku oli pienempi, 9 796 yritystä. Nousukauden aikaan vuosien 2006-2008 ensimmäisellä neljänneksellä uusia yrityksiä perustettiin taasen enemmän kuin tänä vuonna. Taantumana aikaan, vuonna 2009, yritysten perustaminen oli maltillisempaa (kuva 2). Tilasto kertoo, että yrittäjyys on pienenoisessa, noin kahden prosentin, nousussa taantumana jälkeen. Lisäksi tilastosta käy ilmi, että vuoden 2010 ensimmäisellä neljänneksellä aloittaneiden yritysten osuus koko yrityskannasta oli 3,2 prosenttia. (Tilastokeskus 2010)

Kuva 2: Aloittaneet yritykset Suomessa 1. neljännes vuosina 2005-2010 (Tilastokeskus 2010)

Tilastokeskuksen tutkimustulos kertoo, että valtaosa aloittaneista yrityksistä sijaitsee maantieteellisesti Uudellamaalla, ja toimialoista yleisin oli kaupan toimiala. Aloittaneista yrityksistä 1 787 eli 17,7 % ilmoitti toimialakseen kaupan ala. Lähes samansuuruinen määrä, eli 1 726 (17,1 %) ryittäjistä aloitti ammatillisen, tieteellisen tai teknisen toiminnan. Kolmanneksi eniten, 1 412 (14 %) yrityksistä kuului rakentamisen toimialalle. (Tilastokeskus 2010)

Samainen tutkimus kertoo Suomessa lopettaneiden yritysten määrän (kuva 3). Tutkimuksen tarkasteluajavälinä toimi vuoden neljäs neljännes. Tilastosta on selkeästi nähtävillä, että vuonna 2009 lopettaneiden yritysten määrä oli laskussa edellisvuoteen nähden. Vuonna 2009 toimintansa lopetti 11,5 % vähemmän kuin vuonna 2008 vastaavana ajankohtana. Eniten yrityksiä lopetettiin kaupan toimialalta. Tältä alalta yrityksiä lopetettiin yhteensä 1 937 kappaletta, eli 19,4 %. Seuraavaksi eniten yrityksiä lopetettiin rakentamisen toimialalta, yhteensä 1 547 yritystä, eli 15,5 %. Ammatilliselta, tieteelliseltä ja tekniseltä alalta yrityksiä lopetettiin 1 465, eli 14,6 %. Aloittaneiden yritysten tapaan suurin osa lopettaneista yrityksistä oli Uudellamaalla. (Tilastokeskus 2010)

Kuva 3: Lopettaneet yritykset Suomessa 4. neljännes vuosina 2005-2009 (Tilastokeskus 2010)

Tilastoista on positiivista huomata, että vuoden 2010 ensimmäisellä neljänneksellä perustettujen yritysten määrä on jo ylittänyt vuonna 2009 neljännellä neljänneksellä lopettaneiden yritysten määrän. Elinkeinoelämän Keskusliiton (EK 2010) mukaan pienten ja keskisuurten yritysten suhdanteet ovat selkeästi olleet kasvussa alkukesästä. Tämänhetkinen tilanne vaikuttaa kuitenkin vielä tavanomaista tilannetta heikommalta.

EK:n suhdannebarometri kertoo Suomen elinkeinoelämän kirkastuneen kevään aikana aiempaa joutuisammin. Suhdannetilanne on kohentunut erittäin heikolta lähtötasoltaan lähelle keskimääristä. Keskusliiton julkaiseman tuoreen tiedon mukaan palvelualan suhdannenäkymät ovat entistä valoisimmat. Rakennusosalalla ollaan kohtalaisen hyvissä suhdannenäkymissä, kun teollisuuden alan pk-yritysten näkymät vaikuttavat varovaisen myönteisiltä. EK:n vastaava ekonomisti Penna Urrila uskoo suhdanteiden jatkavan asteittaista nousuaan vuoden loppuun saakka. (EK 2010)

6 Minustako yrittäjä?

Yrittäjyyttä harkitsevien lähtökohdat ja syyt vaihtelevat suuresti. Yhdelle yrittäjyys on ollut päämäärä ja itsestänselvyys, toisen yrittäjyys saa alkunsa sattumalta. Yrittäjäksi voi päätyä myös esimerkiksi sukupolvenvaihdoksen kautta.

Oli lähtökohta ja syy mikä tahansa, yrittäjyys vaatii muun muassa ammattitaitoa, kovaa työtä, vastuun kantamista, riskien ottamista sekä aloite- ja toteuttamiskykyä. Mikäli edellä maini-

tuista jokin osa-alue on merkittävästi puutteellinen, on kannattavalta liiketoiminnalta usein pohja pois. (Vesalainen, Nieminen, Soini & Viitala 1996, 7-8)

Yrittäjyyden ydin on korkeatasoinen ammattitaito. Yritysidea lähtee tavallisimmin ammattitaidosta sekä siihen liittyvästä kokemustaustasta. Ammattitaidon lisäksi yrittäjältä edellytetään näkemyksellisyyttä. Yrityksen kannalta monipuolinen ja jatkuva tiedon keruu on tärkeää. Näkemyksellisyydellä tarkoitetaan lisäksi markkinoiden, hintojen, tuotteiden ja palveluiden vertailemista, sekä uudenlaisten toimintatapojen ja parannusten miettimistä. (Vesalainen ym. 1996, 8-9; Sutinen & Viklund 2005, 61)

Yrittäjän hyviin ominaisuuksiin kuuluu ehdottomasti suunnitelmallisuus. Suunnitelmallisuuden voi jakaa kolmeen osa-alueeseen: liiketoimintasuunnitteluun, kannattavuuslaskentaan sekä rahoitussuunnitteluun. Suunnitelmallisuuteen kuuluu olennaisena osana tiedon keruu. Tällä tarkoitetaan yrittäjän tekemien päätösten tekemistä faktoihin perustuen. Suunnitelmallisuuteen liitetään myös analysointi- ja vertailukyky sekä kyky rakentaa irrallisista osista toimiva kokonaisuus. (Vesalainen ym. 1996, 9-10)

Suunnitelmat ovat tarkoitettu toteutettaviksi. Ellei yrittäjällä ole toteuttamiskykyä, ei myöskään synny uutta liiketoimintaa. Yrittäjältä edellytetään aktiivisuutta ja asioihin tarttumisen asennetta. (Vesalainen ym. 1996, 11)

Jokainen yrittäjyyttä harkitseva voi käydä testaamassa omia valmiuksiaan yrittäjäksi Finnveren kehittämän yrittäjätestin avulla. Testi löytyy osoitteesta:

<http://www.yrittajatesti.fi/yrittajatesti/>.

7 Yrityksen perustamisopas

Opinnäytetyön liitteenä oleva yrityksen perustamisopas on suunnattu Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan toimipisteen opiskelijoiden käyttöön. Opas jaetaan sähköisesti kaikille kyseisen toimipisteen opiskelijoille, koulutusohjelmasta riippumatta. Oppaan tavoitteena on toimia alustavana käsikirjana yrityksen perustamista harkitseville ja yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoille. Oppaan työstämisessä on käytetty apuna alan kirjallisuutta sekä sähköisiä tietolähteitä. Yrityksen perustamisoppaassa paneudutaan yksityiskohtaisemmin yrityksen perustamistoimiin, kuten liiketoimintasuunnitelmaan ja liikeideaan. Oppaassa käsitellään eri yritysmuodot ja niiden verotuskohtelu, sekä sivutaan yrityksen rahoitukseen ja henkilöstöön liittyviä kysymyksiä. Yrityksen perustamisopas sisältää runsaasti hyödyllisiä linkkejä www-sivuille. Näiltä sivuilta yrittäjyydestä kiinnostunut henkilö saa aiheeseen liittyvää lisätietoutta.

Omaa yritystä harkitsevan kannattaa varata kunnolla aikaa yrityksen liiketoimintasuunnitelmaan. Menestyäkseen yrittäjänä kannattaa panostaa suunnitelmallisuuteen. Vanha sanonta ”hyvin suunniteltu on puoliksi tehty” pätee hyvin myös tässä tilanteessa, sillä nimenomaan perusteellisella suunnittelulla voidaan vähentää yrittäjyyteen liittyviä riskejä. Suunnitelmallisuuden tulisi kattaa koko liiketoiminta.

8 Pohdinta

Opinnäytetyön kirjoittaminen oli mielenkiintoista ja haastavaa. Etenkin yrittäjyyskasvatukseen liittyvät tiedot olivat ennestään vieraampia. Yrittäjyyskasvatus käsitetäänkin usein liian kapea-alaisena koulutusmuotona. Yrittäjyyskasvatusta suositetaan eri koulutusasteilla, mutta sitä voisi monin paikoin hyödyntää enemmänkin. Opetussuunnitelmissa yrittäjyyskasvatukselle on asetettu tavoitteita, joiden avulla kehitettäisiin opiskelijoiden tietoja, taitoja ja asenteita yrittäjämäisempään suuntaan. Yrittäjyyskasvatusopinnoissa on onneksi jatkuvasti näkyvissä kehittymistä ja uudistumista muun muassa laajenevan opetustarjonnan myötä. Koska yrittäjyyskasvatusta ei voi luonnehtia yksinkertaisesti ja tyhjentävästi, on sen opetuskin eri koulutusasteilla moninaista. Toisinaan rajat eri oppiaineiden välillä hämärtyvät niin, ettei opiskelija edes ymmärrä saaneensa yrittäjyyskasvatukseksi luokiteltavaa opetusta. Oppilaitoksissa olisikin syytä tuoda selkeästi ilmi, ettei kyseessä ole ainoastaan yrittäjyyteen tähtäävä kasvatustenelmä, vaan yrittäjyyskasvatus pitää sisällään paljon muuta. Kouluissa etenkin sisäisestä yrittäjyydestä puhutaan mielestäni varsin vähän. Sisäinen yrittäjyys on tärkeä ominaisuus, jota jokainen voi kehittää ja hyödyntää, rakentaessaan uraa itsenäisenä yrittäjänä, ja/tai vieraan palveluksessa työskennellessään.

Yrittäjyyskasvatus haastaa eri koulutusasteiden ja opettajien lisäksi jo pidempään yrittäjinä ja työntekijöinä toimineet henkilöt. Yrittäjyyskasvatus ulottuu varhaiskasvatuksesta lähes eläkeikään saakka, joten sen pariin olisi hyvä saada myös pitkään työ- ja yritys-elämässä toimineita osajia. Yrittäjänä työskenteleminen vaatii muiden ammatinharjoittajien tapaan jatkuvaa kehittymistä ja innovatiivisuutta. Haasteena onkin tukea juuri näiden henkilöiden oppimista ja kehittymistä. Tässä opinnäytetyössä ei kuitenkaan paneuduttu yrittäjänä työskennelleiden yrittäjyyskasvatukseen, mutta se voisi olla mielenkiintoinen tutkimuksen kohde tulevaisuudessa.

Yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyys pysyvät ajankohtaisina aiheina, sillä yhteiskuntamme tarvitsee niin uusia ja innovatiivisia yrityksiä kuin työntekijöitäkin. Yrityksen perustamisoppaan pääasialliseksi tavoitteeksi asetettiin käytännönläheisen, yrityksen perustamiseen keskittyvän työn tuottaminen. Lopputuloksena syntyi yrittäjyydestä kiinnostuneille alustava ja kompakti opas, josta on käytännön hyötyä sekä yrittäjyyttä harkitseville että yrittäjäksi aikoville henkilöille.

Yrityksen perustamisoppaan työstämisessä haasteelliseksi osoittautui tietojen rajaaminen. Tämä johtui siitä, ettei oppaasta haluttu liian laaja-alaista ja vaikeaselkoista, vaan lyhyedessä mahdollisimman kattava tietopaketti. Oppaassa pääpaino on siis nimenomaan aloittavan yrittäjän käytännön toimenpiteissä, eli mitä tulisi ottaa huomioon ennen yrityksen perustamista, sekä perustamisen alkuvaiheissa. Oppaasta rajattiin tietoisesti pois muun muassa markkinointiin liittyvät asiat. Tästä syystä opas ei palvele jo yrittäjänä työskenteleviä henkilöitä.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Ikonen, R. & Karttunen, E. 2007. KytKentöjä yrittäjyyskasvatukseen. Näkökulmia taloudellisen yritteliäisyyden edistämiseen. Jyväskylä: Kopiojyvä.

Kansikas, J. 2007. Kasva yrittäjyyteen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Koiranen, M. & Peltonen, M. 1995. Yrittäjyyskasvatus: ajatuksia yrittäjyyteen oppimisesta. Valkeakoski: Konetuumat.

Kyrö, P. & Ripatti, A. 2006. Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia. Hämeenlinna: Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu.

Kyrö, P., Lehtonen, H. & Ristimäki, K. 2007. Yrittäjyyskasvatuksen monia suuntia. Hämeenlinna: Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu.

Ristimäki, K. 2004. Yrittäjyyskasvatus. Hamina: Kotkan Kirjapaino.

Sähköiset lähteet

Ballweg, A. 2001. Yrittäjyysvuosikymmen 1995-2005.
<http://esrlomake.mol.fi/esrprojekti/loppurap/lr970159.html>

Elinkeinoelämän keskusliitto EK. 2010. Pk-yrittäjien suhdanteet vahvistuivat alkukesän aikana. Viitattu 11.8.2010. http://www.ek.fi/www/fi/index.php?we_objectID=11824

Elinkeinoelämän keskusliitto EK. 2010. Suhdanteet: asteittainen elpyminen jatkuu loppuvuonna. Viitattu 11.8.2010.
http://www.ek.fi/www/fi/index.php?we_objectID=11799

Ikonen, L., Mettovaara, P. & Wuorinen, J. 2001. Yrittäjyysvuosikymmen-hanke /RaJuPuSu-seutu. Viitattu 10.8.2010.
<http://www.rajupusu.fi/seudunkehittaminen/projektit/paattyneita/yrittajyysvuosikymmen.html>

Joensuun yliopisto. 2003. Mitä yrittäjyyskasvatus on? Viitattu 1.8.2010.
<http://www.joensuu.fi/tkk/projektit/lyyti/yritkasv.htm>

Kyrö, P. 2010. Yrittäjyyden muodot kuvauskohteina. Viitattu 16.8.2010.
<http://internetix.fi/opinnot/opintojaksot/6tekniikkatalous/yrittajyys2/yrittajyyden.htm>

Nuori Yrittäjyys. 2010. Nuori yrittäjyys. Viitattu 12.10.2010.
<http://www.nuoriyrittajyys.fi/>

Nuori Yrittäjyys. 2010. Enterprise without Borders. Viitattu 12.10.2010.
<http://www.nuoriyrittajyys.fi/content/view/173/163/lang,finnish/>

Paunu, T. 2010. Yrittäjyyskasvatus. Viitattu 16.8.2010.
http://www.hameenkyro.fi/sivistyspalvelut/koulutuspalvelut/koulut/mahnanan_ymparistokoulu/yrittajyyskasvatus

Remes, L. 2010. Yrittäjyyskasvatuksen käsitteen määrittelyä. Viitattu 16.8.2010.
http://www.uta.fi/entrenet/hankerekisteri/hanke3_remes2.htm

Suomen Yrittäjät. 2010. Yrittäjyys Suomessa. Viitattu 11.8.2010.
<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/yrittajyys Suomessa/>

Tilastokeskus. 2009. Tilastokeskus - tiedolla tulevaisuuteen. Viitattu 1.8.2010.
<http://www.stat.fi/org/index.html>

Tilastokeskus. 2010. Uudet yritykset. Viitattu 1.8.2010.
http://www.stat.fi/til/aly/2010/01/aly_2010_01_2010-07-29_tie_001_fi.html

Tilastokeskus. 2009. Yritykset Suomessa. Viitattu 1.8.2010
http://www.tilastokeskus.fi/til/syr/2008/syr_2008_2009-11-27_tie_001_fi.html

Virkkunen, H. 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Viitattu 9.8.2010.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm07.pdf>

YES-keskus. 2009. Mikä on YES-keskus? Viitattu 12.10.2010.
http://www.yes-keskus.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=51&Itemid=81

YES-keskus. 2009. Opettajien koulutus. Viitattu 12.10.2010.
http://www.yes-keskus.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=23&Itemid=200

YES-keskus. 2009. Oppimateriaalit. Viitattu 12.10.2010.
http://www.yes-keskus.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=492&Itemid=198

YES-keskus. 2009. Koulu-yritysyhteistyön mentorointi. Viitattu 12.10.2010.
http://www.yes-keskus.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=201

YES-keskus. 2009. Nuori Yrittäjyys ry. Viitattu 12.10.2010.
http://www.yes-keskus.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=195

Kuvat

Kuva 1: Yrittäjyyden muodot (Kyrö & Ripatti 2006)	20
Kuva 2: Aloittaneet yritykset Suomessa 1. neljännes vuosina 2005-2010 (Tilastokeskus 2010)	23
Kuva 3: Lopettaneet yritykset Suomessa 4. neljännes vuosina 2005-2009 (Tilastokeskus 2010)	24

Liitteet

Liite 1. Yrityksen perustamisopas.....	32
--	----

YRITYKSEN PERUSTAMISOPAS

Tiia Luostarinen

SISÄLLYS

1 Yrityksen perustamistoimet: yrittäjän edellytykset	3
2 Liiketoimintasuunnitelma eli business plan	4
2.1 Liikeidea	13
3 Yrityksen taloushallinto	17
3.1 Yrityksen rahoitus	18
3.2 Yrityksen budjetointi	29
4 Yritysmuodot	30
4.1 Henkilöyritykset	31
4.2 Pääomayritykset	40
5 Kirjanpito ja kirjanpitovelvollisuus	48
5.1 Tuloslaskelma ja tase	52
5.2 Tilintarkastus	53
6 Yrityksen verotus ja henkilöstö	55
6.1 Yritysmuotojen verotuskohtelu	56
6.2 Ennakkoperintärekisteri ja ennakkovero	62
6.3 Arvonlisävero	64
6.4 Henkilöstö	68
6.5 Työnantajan velvoitteet	70
Lähteet	77

1 YRITYKSEN PERUSTAMISTOIMET: YRITTÄJÄN EDELLYTYKSET

- ◉ Monipuolinen osaaminen
- ◉ Yrityksen toimialan tuntemus
- ◉ Osaamista markkinoinnin ja talousasioiden hoidossa
- ◉ Toimintaympäristön, markkina-alueen ja kilpailijoiden tuntemus
- ◉ Yrittäjän kenties tärkein voimavara on ammattitaito, jonka yrittäjä on hankkinut koulutuksen ja kokemuksen kautta

2 LIIKETOIMINTASUUNNITELMA ELI BUSINESS PLAN

- ⦿ Yrittäjyys on suunnitelmallista toimintaa
- ⦿ Suunnittelemalla yrittäjä varautuu yrityselämän erilaisiin tilanteisiin tulevaisuudessa
- ⦿ Etenkin yritystoiminnan alkuvaiheessa tehdyt valinnat ja päätökset vaikuttavat pitkällekin tulevaisuuteen
- ⦿ Liiketoimintasuunnitelman laatiminen on prosessi jonka aikana yrittäjälle selviää ja varmistuu onko kannattavaa lähteä luomaan uutta liiketoimintaa ja miten se kannattaa tehdä

- ⦿ Liiketoimintasuunnitelman laatiminen on ikään kuin matka liikeideasta toimivaksi yritykseksi
- ⦿ Liiketoimintasuunnitelma on siis kokonaisvaltainen suunnitelma yrityksen toiminnasta
- ⦿ Suunnitelman tarkoitus on syventää yrityksen liikeidea visioksi ja strategiaksi
- ⦿ Liiketoimintasuunnitelma esittelee resurssit, tavoitteet ja keinot
- ⦿ Suunnitelmassa tulee arvioida kilpailutilannetta, rahoitusta ja mahdollisia uhkia

- ◎ Liiketoimintasuunnitelma ulottuu lähitulevaisuuteen, 3-5 vuoden päähän
- ◎ Suunnitelman tulee olla kattava, looginen, havainnollinen, yksityiskohtainen ja realistinen kokonaisuus
- ◎ Liiketoimintasuunnitelma laaditaan ensisijaisesti yrittäjää itseään varten
  - Suunnitelma toimii apuvälineenä yrittäjälle ja yrityksen johdolle, koska se pakottaa pohtimaan liiketoimintaa käytännön näkökulmasta
- ◎ Liiketoimintasuunnitelmaa tarvitaan myös rahoitusta, kuten pankkilainaa, starttirahaa tai muita tukia, hakiessa
  - Liiketoimintasuunnitelma ja siihen kuuluvat laskelmat kiinnostavat myös yksityisiä rahoittajia

LIIKETOIMINTASUUNNITELMAN SISÄLTÖ: TIIVISTELMÄ

- ◎ ***Tiivistelmä*** eli executive summary
  - Tarkoituksena on herättää lukijan kiinnostus ja uteliaisuus
- ◎ Tiivistelmä toimii ensivaikutelman luojana, nimensä mukaisesti lyhyesti ja ytimekkäästi:
  - Kertoo yrityksen perustiedot, kuten historian, yritysmuodon ja toimipaikan
- ◎ Tiivistelmään kuuluvat olennaisesti myös liikeidea ja kilpailuedut

LIIKETOIMINTASUUNNITELMAN SISÄLTÖ: MARKKINA-ANALYYSI

- ◉ **Markkina-analyysi** kertoo kuinka hyvin yrittäjä on perehtynyt muun muassa toiminta-alueen tilanteeseen, asiakaspotentiaaliin, kilpailijoihin ja heidän vahvuuksiinsa ja toimintatapoihinsa
- ◉ Analyysissä tulee ilmetä yrityksen
  - Toimiala
  - Yrityksen koko, kasvu, rakenne, kannattavuus ja kasvu
  - Toimialan jälkeen markkina-analyysissä nimetään asiakkaat; heidän ikäjakauma, arvot ja ostokäyttäytyminen
- ◉ Tärkeä osuus markkina-analyysiä on kilpailijoiden nimeäminen
- ◉ Kilpailija-analyysiä tehdessä yrittäjä voi erotella yrityksensä pahimmat kilpailijat ja siten arvioida niiden heikkouksia ja vahvuuksia. Lisäksi on kannattavaa pohtia kilpailijoiden toimintatapoja, markkinaosuuksia ja kilpailukeinoja

LIIKETOIMINTASUUNNITELMAN SISÄLTÖ: YRITYKSEN KUVAUS

- ◎ **Yrityksen kuvaus** kannattaa aloittaa yrityksen perustiedoilla ja liikeidealla
  - Liikeidea on hyvä perustella
- ◎ Tämän jälkeen on syytä määritellä strategia eli mitä yritys tekee ja millaisille asiakkaille
  - Strategiasta päästään sujuvasti yrityksen tuotteisiin ja palveluihin
  - Tässä osuudessa on hyvä tuoda ilmi miksi tuotteet ja palvelu ovat houkuttelevampia kuin kilpailijalla
- ◎ Yrityksen kuvaukseen voi liittää myös henkilöstöä ja yrityksen tiloja kuvaavan osion
- ◎ Tuotteiden ja palveluiden hinnoittelu ja myynti kiinnostavat etenkin rahoittajia
  - Tästä syystä suunnitelmassa on hyvä tuoda ilmi tuotteiden ja palveluiden tuotantokustannukset sekä arvio ulosmyyntihinnoista
- ◎ Edellä mainittujen seikkojen lisäksi suunnitelmassa kannattaa mainita millaista markkinointikeinoja on yritykselle suunnitellut

LIIKETOIMINTASUUNNITELMAN SISÄLTÖ: RAHOITUSSUUNNITELMA

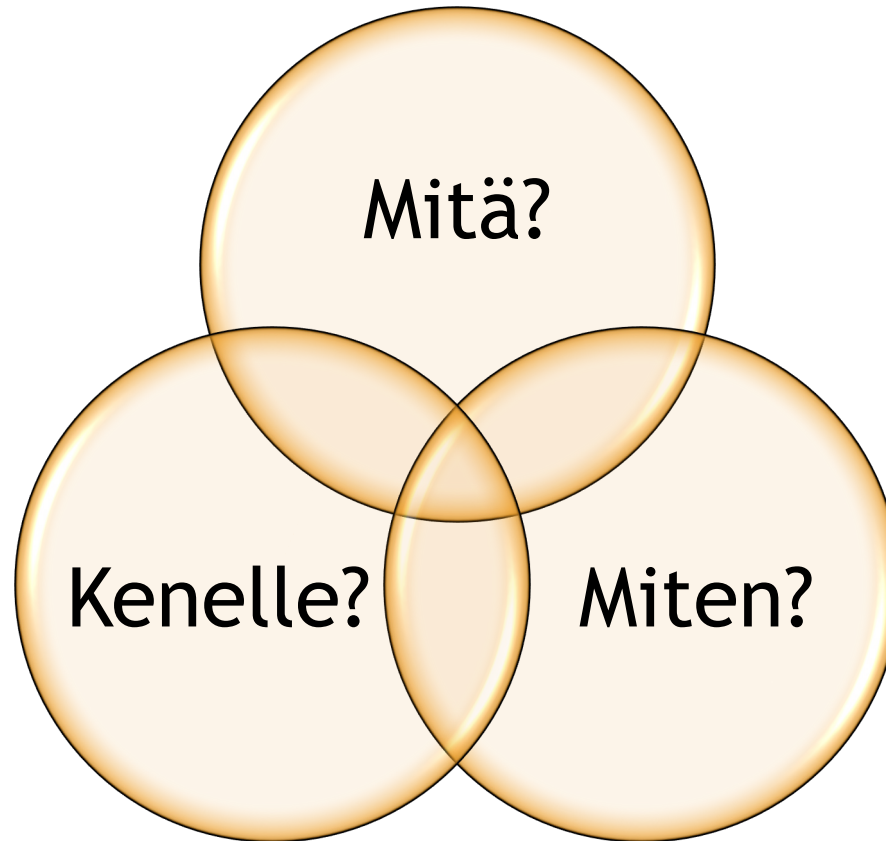
- ◉ ***Rahoitussuunnitelmaan*** yrittäjä voi tehdä erilaisia laskelmia yrityksen kannattavuudesta sekä toiminnan käynnistämiseen vaadittavan rahoituksen tarpeesta
  - Pidempään toiminut yritys voi esitellä liiketoimintasuunnitelmassaan tuloslaskelman ja taseen
- ◉ Yritys tarvitsee rahoitussuunnitelmaa kun se hakee ulkopuolista rahoitusta
- ◉ Rahoitussuunnitelma toimii apuvälineenä kun yrittäjä arvioi yrityksen perustamiseen tarvittavaa pääomaa sekä aikaa jonka yritys tarvitsee voitollisen tuloksen saavuttamiseksi
- ◉ Rahoitussuunnitelman voi jakaa alkuinvestointeihin, kiinteisiin ja muuttuviin kustannuksiin, myyntiennusteeseen ja rahoituslaskelmaan

- ◎ Rahoitussuunnitelma on osa liiketoimintasuunnitelmaa ja se toimii yrittäjän apuvälineenä pitkällä tähtäyksellä
- ◎ Rahoitussuunnitelmasta ilmenee varojen riittävyys yrityksessä
  - Suunnitelmaan sisältyy sekä rahan lähteet että rahan käyttö
- ◎ Rahoitussuunnitelman työkaluihin kuuluvat muun muassa erilaiset budjetit
- ◎ Suunnitelman toteutus vaihtelee yrityksen koon, tyypin ja toiminnan mukaan
- ◎ Haasteelliseksi rahoitussuunnitelman teossa nousee tulojen arviointi, sillä tulojen tarkka arviointi on mahdotonta
  - Menojen arviointi on myös haastavaa etenkin pitkällä aikavälillä, mutta lyhyemmän aikavälin menoarviointi onkin jo helpompaa

LIIKETOIMINTASUUNNITELMAN SISÄLTÖ: RISKI-ANALYYSI

- ◉ **Riski-analyysi** on helppo toteuttaa SWOT-analyysin tapaan
- ◉ Riskianalyysi on tarkoitus tehdä sekä liikeideasta että yrittäjästä
- ◉ SWOT, eli *strengths* (vahvuudet), *weaknesses* (heikkoudet), *opportunities* (mahdollisuudet) ja *threats* (uhkat)
  - Vahvuuksissa voi kuvata esimerkiksi yrityksen ja yrittäjän ominaisuuksia ja resursseja
  - Heikkouksiin luetaan muun muassa pääoman puute tai markkinointiosaamisen puute
  - Mahdollisuuksiin voi listata markkinoiden kasvupotentiaalin, yrityksen kehittämisen ja uuden pääoman
  - Uhkiksi luetaan esimerkiksi viranomaiset ja kilpailijat

2.1 LIIKEIDEA

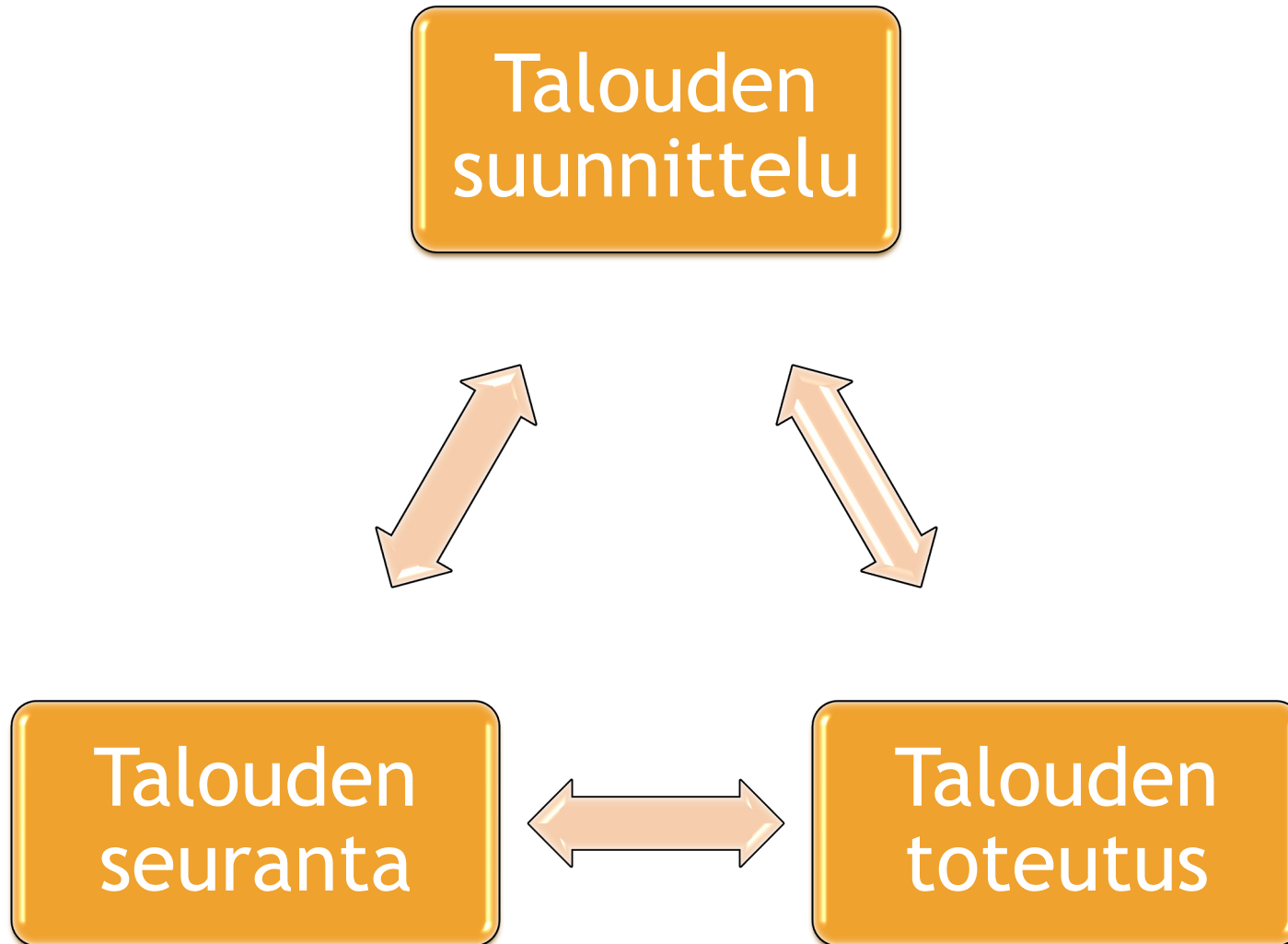
- Liikeidea on osa liiketoimintasuunnitelmaa

- ◎ Yrityksen perustaminen lähtee liikkeelle liikeideasta
  - Liikeideassa tärkeintä on toimivuus
  - Liikeidean ei siis tarvitse olla ainutlaatuinen tai mullistava, sillä suuri osa yrittäjistä lainaa konseptinsa esimerkiksi ulkomailta ja soveltaa liikeideaan jotain vanhaa
- ◎ Liikeidean lisäksi tarvitaan tuotteita ja/tai palveluja joita myydään asiakkaille
  - Tuotteita ja palveluja kaupatessa massasta erottuminen on tärkeää
  - Yrittäjän on hyvä miettiä millaisia tarpeita asiakkailta on ja millaisen imagon hän haluaa luoda tuotteilleen/palveluilleen sekä millaisia vahvuuksia hänen tuotteillaan on kilpailijoihin nähden
  - Kun yritys on päättänyt mitä tuotteita/palveluja hän tarjoaa, on selvitettävä kenelle yrittäjä tuotteitaan/palveluitaan myy; millainen on hänen kohderyhmänsä
  - Yrittäjän olisi hyvä selvittää millaiset olisivat hänen todennäköisempiä ja toivotuimpia asiakkaita

- ◎ Yrittäjän päästyä seuraavaan liikeidean vaiheeseen, hänen tulee miettiä:
  - Mikä on yrityksen tapa toteuttaa liikeidea
  - Miten tuote/palvelu tarjotaan kohderyhmälle
  - Millaisia resursseja liikeidean toteuttamiseen tarvitaan ja millaisia resursseja on käytettävissä
  - Viimeinen kysymys ”Miten?” vastaa siis kaikkiin kysymyksiin jotka jäivät vaille vastausta kahden ensimmäisen kysymyksen aikana

- ◎ Liikeideaa pohtiessa on tärkeää miettiä millaisen yritys- ja tuotekuvan eli imagon haluaa yrityksestä luoda

- ◎ Yritys imagoa kannattaa alkaa rakentaa asiakaslähtöisesti

- ◎ Yritysimagosta on sanottu sen olevan käyntikortti jonka perusteella asiakas valitsee juuri sinun yrityksesi tuotteen tai palvelun, vaikka tarjolla on toisia kilpailevia tuotteita tai palveluita
- ◎ Yrittäjän tulee siis panostaa yritysimagon luomiseen
- ◎ Yritysimagoon kuuluvat muun muassa:
  - Yrityksen nimi ja ulkoasu
  - Mainonta ja markkinointi
  - Palvelut ja hinnoittelu
- ◎ Ei siis ole samantekevää millaisen kuvan yrityksestään luo
- ◎ Mikäli yrittäjäksi aikova ei itse osaa luoda asianmukaista yrityskuvaa, kannattaa luottaa imagosuunnittelu ulkopuolisen tehtäväksi

3 YRITYKSEN TALOUSHALLINTO

3.1 YRITYKSEN RAHOITUS

- ◎ Yrityksen perustajan tulisi kartoittaa rahoitustarve ennen yrityksen perustamista sillä yrityksen perustaminen ja toiminnan käynnistäminen vaativat aina rahaa
  - Rahaa menee muun muassa yrityksen käynnistämiseen liittyviin investointeihin, tuotantoon ja markkinointiin
  - Lisäksi yrittäjä tarvitsee rahaa omaan henkilökohtaiseen talouteensa
- ◎ Yrittäjä tarvitsee yrityksen käynnistämisvaiheessa pääomaa esimerkiksi toimitiloihin, koneisiin ja laitteisiin sekä käyttöpääomaan eli liikepääomaan
  - Käyttöpääomaa tarvitaan yrityksen myyntisaamisten, varastojen ja maksuvalmiusreservin rahoittamiseen

OMA PÄÄOMA

- ◎ Oman pääoman merkitys yritystä perustaessa on suuri
  - Puhutaan vahvasta pääomarakenteesta, jolla tarkoitetaan runsasta omaa pääomaa suhteessa vieraaseen pääomaan
- ◎ Oma pääoma on tärkeässä roolissa myös vierasta pääomaa hakiessa
  - Muun muassa luotonantajat tutkivat tarkoin yrityksen pääomarakennetta, eli oman ja vieraan pääoman suhdetta
  - Mitä suurempi omarahoitusosuus on, sitä helpompi yrittäjän on saada ulkopuolista rahoitusta

- ⊙ Oma pääoma koostuu yleensä yrityksen perustajan tai perustajien henkilökohtaisista varoista tai vähemmän muodollisista lainoista, kuten esimerkiksi lainoista perheenjäseniltä tai sukulaisilta
- ⊙ Edellä mainittujen lisäksi oman pääoman lähteenä voi toimia riskisijoitustoiminta, eli venture capital-toiminta
- ⊙ Suomalaisia riskisijoittajia ovat:
  - Julkiset
  - Alueelliset/kunnalliset
  - Suuryrityssidonnaiset
  - Pankkisivonnaiset
  - Yksityiset riskisijoitusyritykset
  - Yksityishenkilöt eli businessenkelit

VIERAS PÄÄOMA

- Vieraalla pääomalla tarkoitetaan yrityksen ottamaa velkaa
- Vieras pääoma jaetaan vielä kahteen alaryhmään:
  - Lyhytaikainen vieras pääoma
  - Pitkäaikainen vieras pääoma
- Kirjanpidollisesti vieraan pääoman irtisanomis- ja takaisinmaksuaika erottavat luotot toisistaan
  - Alle vuoden mittaisesta takaisinmaksuajasta puhuttaessa on kyse lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta

- ◎ **Pankkilaina** on yleisin vieraan pääoman lähde
- ◎ **Lainaa** saadakseen yrityksen tulee esittää vakuuksia lainan turvaamiseksi
  - Mikäli yrittäjällä ei ole riittäviä vakuuksia, tarvitaan lainalle takauksia
  - Henkilötakaukset eivät useinkaan ole riittäviä lainanvakuuksia
- ◎ **Pankkien lisäksi myös vakuutusyhtiöt voivat myöntää yritysrahoitusta**
  - Vakuutusyhtiöiden rahoitustoiminta ei juuri eroa pankkien rahoitustoiminnasta

- ◉ Erityusrahoituslaitosten kuten Finnvera Oyj:n toiminta perustuu yritystoiminnan tukemiseen kotimaassa sekä yritysten viennin ja kansainvälistymisen edistämiseen
- ◉ Finnvera tarjoaa yrityksille asiantuntija-apua sekä rahoitusmahdollisuuksia lainojen, takausten sekä vienninrahoituspalveluiden muodossa
- ◉ Finnveralta voi hakea rahoitusta yrityksen perustamisvaiheessa, yrityksen kehittämis- ja kasvuvaiheessa tai kansainvälistymisvaiheessa
- ◉ Finnvera tarjoaa yritysrahoitusta myös viennin riskeiltä suojautumiseen
- ◉ Finnvera on laatinut tarkat säännöt kenelle ja mihin tarkoitukseen lainaa tai takauksia myönnetään

- ◎ Finnveran tarjoamia **lainoja** yrityksille ovat:
  - investointi- ja käyttöpääomalaina
  - kansainvälistymislaina
  - kehittämislaina
  - Naisyrittäjälaina
  - Pienlaina
  - Suhdannelaina
  - Ympäristölaina
  - Yrittäjälaina
- ◎ Lainojen lisäksi Finnveralta voi saada yritykselleen erilaisia **takauksia**:
  - Finnvera-takaus
  - Kansainvälistymistakaus
  - Pientakaus
  - Suhdannetakaus
  - Vientitakaus
  - Ympäristötakaus
  - Alustakaus

- ◎ Edellä mainittujen rahoitusvaihtoehtojen lisäksi Teknologian kehittämiskeskus eli Tekes rahoittaa kansainvälisesti kilpailukykyisiksi tuotteiksi, palveluiksi ja tuotantomenetelmiksi tähtääviä kehityshankkeita
- ◎ Muita rahoitusmuotoja ovat muun muassa:
  - Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset eli ELY-keskukset (entinen Työvoima- ja elinkeinokeskus eli TE-keskus)
  - Keksintösäätiö
- ◎ Työ- ja elinkeinotoimistot (entinen työvoimatoimisto) maksavat yrittäjälle työllistämistukea työttömän henkilön palkkaamiseen

◎ Lisätietoa yrityksen rahoituksesta:

- Finnvera:

<http://www.finnvera.fi/>

- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset eli ELY-keskukset:

<http://www.ely-keskus.fi/fi/Sivut/default.aspx>

- Keksintösäätiö:

<http://www.keksintosaatio.fi/>

- Tekes:

<http://www.tekes.fi/>

STARTTIRAHA

- ◎ Starttiraha on aloittavalle yrittäjälle suunnattu tuki, jota Työ- ja elinkeinotoimisto maksaa yrittäjälle
- ◎ Starttiraha on tarkoitettu turvaamaan yrittäjän toimeentuloa yrityksen perustamis- ja alkuvaiheessa
- ◎ Yrittäjäksi aikovan on haettava starttirahaa **ennen** yrityksen perustamista
  - TE-toimisto vaatii starttirahaa hakevalta, yrittäjäksi aikovalta henkilöltä aina liiketoimintasuunnitelman
  - Liiketoimintasuunnitelman ja hakijan soveltuvuuden perusteella TE-toimisto tekee päätöksen starttirahasta

- ◎ Starttirahaa voi saada maksimissaan 18 kuukautta
- ◎ Tuen pituus vaihtelee paikkakunnittain
  - Starttirahan suuruus on noin 500-700 euroa kuukaudessa
- ◎ Starttirahaa haetaan TE-toimistolta työ- ja elinkeinoministeriön lomakkeella:
<http://www.yrityssuomi.fi/default.aspx?ContentID=24549&NodeID=16950>
  - Lomakkeeseen liitetään muun muassa yrityksen toiminta- ja rahoitussuunnitelma

3.2 YRITYKSEN BUDJETOINTI

- ◎ Budjetointi on tavoitelaskentaa ja sen avulla yritys voi seurata kannattavuuttaan
- ◎ Budjetti on numeroin ilmaistu yrityksen taloussuunnitelma, eli arvio yrityksen tulevista tuloista ja menoista
  - Yleisimmin käytetty budjetin toimikausi on vuoden mittainen
- ◎ Budjetti toimii yrityksen työvälineenä
- ◎ Budjetti pakottaa yritystä asettamaan tavoitteita sekä se auttaa niiden arvioimisessa
  - Yrityksen kannalta on hyödyllistä verrata määrääjain toteutuneita tuloja ja menoja budjettiin ja laatia korjaavia toimenpiteitä mikäli tulot ovat jääneet suunniteltua pienemmiksi

4 YRITYSMUODOT

- ◎ Yritystä perustettaessa yritysmuodon valitseminen on tärkeää, sillä valinnalla on pitkävaikutteisia seurauksia tulevaisuuteen ja sillä luodaan pohja yrittäjän menestykselle
- ◎ Yritysmuodon valintaan vaikuttavia tekijöitä on paljon
  - Ensimmäiseksi yrittäjäksi aikovan täytyy päättää haluaako hän perustaa henkilöyrityksen vai pääomayrityksen
  - Yritysmuodon valintaan vaikuttaa lisäksi yrityksen perustajien lukumäärä
- ◎ Edellä mainittujen seikkojen lisäksi yritysmuodon valintaan vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa:
  - Yritystoiminnan laajuus ja suunniteltu yrityskoko
  - Tarvittavan pääoman suuruus ja saatavuus
  - Yritystoiminnan laajentuminen
  - Verotus
  - Yrityksen imagoon ja luotettavuuteen liittyvät asiat

4.1 HENKILÖYRITYKSET

* TOIMINIMI

* AVOIN YHTIÖ

* KOMMANDIITTIYHTIÖ

TOIMINIMI (TMI)

- ◉ Toiminimi eli yksityisliike tai yksityinen elinkeinonharjoittaja on yhden henkilön perustama yritys
- ◉ Yksityinen elinkeinonharjoittaja päättää ja vastaa liiketoiminnasta
- ◉ Toiminimi on helppo ja edullinen perustaa eikä sen perustamiseen tarvita suuria pääomia
- ◉ Toiminimi on ylivoimaisesti suosituin yritysmuoto
- ◉ Tämä yritysmuoto valitaan usein kun halutaan harjoittaa yritystoimintaa oman palkkatyön ohella
- ◉ Yritystoiminta perustuu lähinnä joko yrittäjän itsensä työllistämiseen tai oman ammattitaidon myymiseen
- ◉ Toiminimessä yrittäjä on vastuussa yrityksen toiminnasta ja sen tuomista riskeistä yksin koko henkilökohtaisella omaisuudellaan

- ◎ Toiminimen perustamisesta ei tarvitse tehdä erillistä ilmoitusta
- ◎ Yksityinen liikkeenharjoittaja täyttää yrityksen perustamisilmoituksen Y3
- ◎ Vuonna 2010 toiminimen perusilmoitus Patentti- ja rekisterihallitukselle maksaa 75 €
- ◎ Yrittäjä voi aloittaa yritystoiminnan heti päätöksen tehtyään
  - Perusilmoituksen tekeminen on suositeltavaa, sillä yrityksen rekisteröinti on tehokkain tapa suojata yrityksen toiminimi
  - Perusilmoituksen tekeminen kaupparekisteriin on tehtävä aina, mikäli yrittäjä harjoittaa luvanvaraista elinkeinoa (esimerkiksi taksi tai elintarvikeliike), hänellä on erillinen toimitila tai hänellä on ulkopuolista työvoimaa

- ◉ Toiminimellä toimiva yrittäjä ei voi nostaa palkkaa yrityksestään
- ◉ Yrittäjä voi tehdä ainoastaan yksityisottoja toiminimeltään
  - Mikäli toiminimen vuositulot ylittävät 80 000-90 000 euroa tai jos ammatinharjoittajan veroprosentti nousee yli 30 prosentin, kannattaa yrittäjän miettiä yritysmuodon muuttamista osakeyhtiöksi
  - Osakeyhtiö on verotuksellisesti edullisempi vaihtoehto
- ◉ Toiminimellä ei ole tilintarkastusvelvoitetta, mutta tilitoimiston tai hyvän kirjanpitäjän ammattitaitoa kannattaa hyödyntää
- ◉ Rahoitusta hankkiessa rahoittajat usein vaativat rahoituksen ehtona tilintarkastajan lausuntoa

AVOIN YHTIÖ (AY)

- ⦿ Avoin yhtiö voidaan perustaa kun vähintään kaksi henkilöä sopii yrityksen perustamisesta kirjoittamalla yhtiösopimuksen
- ⦿ Avoimessa yhtiössä yhtiömiehet ovat tasavertaisia kaikissa yhtiön toimissa
- ⦿ Yhtiömiehet ovat henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön sitoumuksista ja päätöksistä
  - Vastuu koskee myös yrityksen velkoja
  - Vastuullisuudesta johtuen yrittäjiä kutsutaan vastuunalaisiksi yhtiömiehiksi
- ⦿ Avoin yhtiö on haastava yritysmuoto ja sopii parhaiten pienen tai keskisuuren perheyrietyksen yhtiömuodoksi

- ⊙ Avoimen yhtiön toiminta on samantyylistä kuin toiminimellä, mutta yhtiömiehet toimivat yhteiseen lukuun
- ⊙ Avoimen yhtiön yhtiömiehiltä vaaditaan suurta keskinäistä luottamusta sillä toisen yrittäjän tekemät virhearviot ja -teot voivat käydä kalliiksi myös yhtiökumppanin henkilökohtaiselle omaisuudelle
  - Edellä mainitusta syystä avoin yhtiö ei ole kovin suositeltava eikä suosittu yhtiömuoto
  - Yhtiömiesten keskinäisellä sopimuksella heidän vastuuta voidaan rajoittaa
- ⊙ Avoin yhtiö rekisteröidään kaupparekisteriin perustamisilmoituslomakkeella Y 2
- ⊙ Perustamisilmoituksen liitteeksi liitetään yhtiömiesten solmima kirjallinen sopimus
  - Laissa ei ole määritelty yhtiösopimuksen vähimmäisisältöä, joten sopimuksen muoto harkitaan tapauskohtaisesti yrityksen toiminnan ja toimialan perusteella

- ⦿ Avoimen yhtiön voi muuttaa kommandiittiyhtiöksi ottamalla sijoittajaksi äänetön yhtiömies tai sopimuksen mukaan rajoittamalla jonkun yhtiömiehen vastuuta sijoituspanoksen suuruiseksi
- ⦿ Avoimen yhtiön nimessä on oltava sanat ”Avoin yhtiö”; lyhenne ”Ay” ei riitä
  - Poikkeuksena yritys jonka nimestä käy ilmi, että yhtiömiehiä on useita, esimerkiksi Rauhala & Rauhala
- ⦿ Avoimessa yhtiössä jokaisella yhtiömiehellä on oikeus tarkastaa yhtiön kirjanpito sekä saada tietoa yrityksen toiminnasta
  - Edes yhtiösopimuksella ei voi edellä mainittuja oikeuksia sulkea pois
- ⦿ Yhtiösopimuksen mukaisesti avoimella yhtiöllä tulee olla yksi tai useampi tilintarkastaja

KOMMANDIITTIYHTIÖ (KY)

- ◉ Kommandiittiyhtiö muodostetaan vastuunalaisista yhtiömiehistä sekä äänettömistä yhtiömiehistä
- ◉ Edellä mainittuja yhtiömiehiä tulee olla vähintään yksi kumpaakin
- ◉ Kommandiittiyhtiöstä käytetään lyhennettä Ky
- ◉ Kommandiittiyhtiön perustaminen on käytännöllistä kun yritys tarvitsee lisärahoitusta ja tarjolla on rahoittaja joka ei halua osallistua yrityksen päivittäiseen toimintaan
  - Rahoittajan on mahdollista pitää taloudellinen vastuunsa sijoituksensa suuruisena
- ◉ Kommandiittiyhtiötä perustettaessa kaupparekisteriin ilmoittaminen tapahtuu samalla lomakkeella kuin avoimessa yhtiössä, Y 2-lomake

- ◉ Kommandiittiyhtiössä vastuunalaisella yhtiömiehellä on päätösvalta
  - Hän vastaa koko omaisuudellaan yrityksen asioista
- ◉ Äänettömän yhtiömiehen on tarkoitus toimia yrityksen rahoittajana sijoittamalla yhtiöön pääomaa
  - Sijoittamalleen pääomalle äänetön yhtiömies on oikeutettu saamaan yhtiön voitosta yhtiösopimuksessa sovittun koron
- ◉ Äänetön yhtiömies vastaa yhtiön sitoumuksista ainoastaan sijoittamallaan pääomalla
  - Päätösvaltaa hänellä ei ole, ellei yhtiösopimuksessa toisin sovita
- ◉ Kommandiittiyhtiössä tilintarkastajien lukumäärä määrätään yhtiösopimuksessa
- ◉ Yhtiössä tulee olla ainakin yksi tilintarkastaja

4.2 PÄÄOMAYRITYKSET

* OSUUSKUNTA

* OSAKEYHTIÖ

* JULKINEN OSAKEYHTIÖ

OSUUSKUNTA

- Osuuskunta on yhteisö, jonka jäsenmäärää ja osuuspääomaa ei ole ennalta määritelty
- Osuuskunnassa itsenäiset elinkeinoharjoittajat keräytyvät toimimaan yhdessä
  - Osuuskunnan tavoitteena on talouden ja elinkeinon tukeminen taloudellisella yhteistoiminnalla
- Osuuskuntaan voi kuulua sekä henkilöjäseniä että yrityksiä
  - Jäsenmäärän on oltava vähintään kolme
- Osuuskunta valitsee itse jäsenensä, joten omaa jäsenyyttään ei voi myydä tai luovuttaa kolmannelle osapuolelle

- Jäseniksi liittyviltä peritään osuusmaksu, joka on kaikille jäsenille yhtä suuri
  - Osuuskunnasta erotessa jäsen saa maksun takaisin
- Osuuskunnan tarkoituksena on siis jäsentensä talouden tukeminen, ei yrityksen voitto
- Osuuskunnan perustamisvaiheisiin kuuluvat sääntöjen ja perustamiskirjan laatiminen sekä osuuskunnan rekisteröiminen kaupparekisteriin perustamisilmoituslomakkeella Y 1 sekä liitelomakkeella 2
- Mikäli osuuskunta valitsee itselleen toimitusjohtajan tai hallituksen puheenjohtajan, on osuuskunnan pidettävä hallituksen kokous, jossa heidän valinta suoritetaan
  - Kokouspöytäkirja liitetään perustamisilmoituslomakkeen liitteeksi kaupparekisteriin

OSAKEYHTIÖ (OY)

- ◎ Yksityinen osakeyhtiö voidaan perustaa yksin tai useamman henkilön toimesta
  - Osakeyhtiön perustajana voi olla myös yhteisö
- ◎ Osakeyhtiöstä käytetään lyhennettä Oy ja yrityksen nimessä tulee joko olla sana ”Osakeyhtiö” tai lyhenne ”Oy”
- ◎ Osakeyhtiön osakepääoma on 2 500 euroa ja yhtiötä perustettaessa osakkaat maksavat koko osakkeita vastaavan osuuden osakepääomasta pankkiin ja yhtiö rekisteröidään
- ◎ Osakkaat voivat toimia myös pelkästään sijoittajina, jolloin he eivät osallistu yrityksen toimintaan, mutta ovat mukana yhtiökokouksissa

- ◎ Osakeyhtiön rekisteröinti kaupparekisteriin tapahtuu lomakkeella Y 1 sekä liitelomakkeella 1
- ◎ Yrityksen perustamisilmoituksen lisäksi osakeyhtiön perustamisvaiheisiin kuuluvat:
  - Perustamisasiakirjan ja yhtiöjärjestyksen laatiminen
  - Osakkeiden merkinnät
  - Perustamiskokouksen pitäminen
  - Yhtiöjärjestyksen hyväksyminen
  - Osakepääoman maksaminen

- ◎ Osakeyhtiöstä osakas voi nostaa palkka- ja pääomatuloja eli osinkoja
  - Osinko on osakkaille maksettava osuus voitosta, joka jää yhtiölle yhteisöverojen maksun jälkeen
- ◎ Osinkoja ei kuitenkaan voi nostaa yrityksestä mielivaltaisesti, vaan osingonjaossa on merkittäviä rajoituksia
  - Osingot ovat verovapaita ainoastaan silloin, kun ne muodostavat yrityksen nettovarallisuudesta korkeintaan yhdeksän prosenttia
- ◎ Osakeyhtiössä tulee olla tilintarkastaja
  - Tilintarkastajalta tulee saada kirjallinen suostumus tehtävän hoitamiseen
  - Suostumus palautetaan kaupparekisteriin samalla kun sinne ilmoitetaan tilintarkastajan tiedot

JULKINEN OSAKEYHTIÖ (OYJ)

- ◉ Julkinen osakeyhtiö eli Oyj on julkisesti noteerattu tai julkiseen noteeraukseen valmistautuva yritys
- ◉ Julkisen osakeyhtiön osakkeita tarjotaan yleisölle sekä niiden osakkeilla saa käydä kauppaa julkisilla arvopaperimarkkinoilla eli yhtiön osakkeet noteerataan pörssissä
- ◉ Julkisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääoma on 80 000 euroa
- ◉ Julkisen osakeyhtiön tulee julkistaa yrityksen osavuosi- ja vuosikatsaukset
- ◉ Lisäksi julkisella osakeyhtiöllä tulee aina olla toimitusjohtaja

ERI YRITYSMUOTOJEN Y-LOMAKKEET

- ◎ Patentti- ja rekisterihallitus:
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/lomakkeet.html>
- ◎ Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä:
<http://www.ytj.fi/palvelut/y-lomakkeet/perustamisilmoituslomakkeet>

5 KIRJANPITO JA KIRJANPITOVELVOLLISUUS

- ◉ Kirjanpidon tarkoituksena on tarkkailla yrityksen tuottoja, kuluja, omaisuutta, omia varoja ja velkoja
- ◉ Yrityksen tulos eli kannattavuus lasketaan tuottojen ja kulujen erotuksesta
- ◉ Yrityksen taloudellinen asema, maksuvalmius ja vakavaraisuus selvitetään omaisuuden, omien varojen ja velkojen perusteella

- ◎ Suomen lain mukaan kaikki yritykset ovat kirjanpitovelvollisia
- ◎ Yritysten kirjanpidosta on säädetty kirjanpitolaissa ja -asetuksessa
- ◎ Kirjanpitolaissa määritellään, että kirjanpitovelvollinen on velvoitettu pitämään kahdenkertaista kirjanpitoa
  - Poikkeuksena yksityinen liikkeenharjoittaja eli toiminimellä työskentelevä henkilö, joka ei ole velvollinen pitämään kahdenkertaista kirjanpitoa
    - Tällöin puhutaan yhdenkertaisesta kirjanpidosta
    - Yhdenkertaisessa kirjanpidossa merkitään menot, tulot, korot, verot ja tavaroiden tai palveluiden oma käyttö yhdelle tilille
  - Kahdenkertaisessa kirjanpidossa kaikki liiketapahtumat merkitään kahdelle eri tilille

- ◎ Kirjanpito on yrityksissä yleensä ulkoistettu, mutta yrityksen johto on vastuussa sen järjestämisestä
  - Yrittäjä on aina vastuussa yrityksestään ja kirjanpidon oikeellisuudesta, eli jokaisen yrittäjän olisi syytä osata ja ymmärtää vähintään kirjanpitoon liittyvät perusasiat
- ◎ Kirjanpidon oltava aina ajantasainen ja kaikki tositteet on oltava kirjallisia, päivättyjä ja numeroituja
  - Tositteita on säilytettävä vähintään kuusi (6) vuotta tilikauden päättymisestä

- ⦿ Tilikauden pituus on 12 kuukautta, mutta yksityistä elinkeinonharjoittajaa lukuun ottamatta se voi olla muukin kuin kalenterivuosi
- ⦿ Aloittavan yrityksen tilikausi voi olla joko lyhyempi tai pidempi kuin normaali tilikausi, kuitenkin maksimissaan 18 kuukautta
- ⦿ Yksityisen, yhdenkertaista kirjanpitoa pitävän, ammatinharjoittajan tilikausi on aina kalenterivuosi eli 1.1.-31.12.
- ⦿ Tilikausi päätetään tilinpäätökseen
- ⦿ Se sisältää tuloslaskelman, taseen sekä näiden liitetiedot sekä mahdollisen yrityksen toimintakertomuksen
- ⦿ Tilinpäätöksestä ilmenee yrityksen tulos ja taloudellinen asema
- ⦿ Tilinpäätös toimitetaan Kaupparekisteriin
- ⦿ Osakeyhtiöiden tilinpäätökset ovat julkisia

5.1 TULOSLASKELMA JA TASE

- Tuloslaskelma on yrityksen liikevaihdon eli kannattavuuden mittari
- Tuloslaskelmasta selviää tulojen ja menojen välinen erotus eli yrityksen voitto tai tappio
- Tuloslaskelmasta ilmenee miten tilikauden tulos on muodostunut
- Tase ilmaisee yrityksen varallisuuden suhteessa velkoihin
- Taseesta näkyy yrityksen talouden asema tilinpäätöspäivänä
- Tase jaetaan vastaavaan ja vastattavaan osaan
  - Vastaavaa osa kertoo yrityksen aineettoman ja aineellisen omaisuuden, sijoitukset, vaihto-omaisuuden, saamiset, rahoitusarvopaperit, rahat ja pankkisaamiset
  - Vastattavasta osasta ilmenee yrityksen oma pääoma sekä vieras pääoma

5.2 TILINTARKASTUS

- ◎ Tilintarkastusta säätelee kansallinen lainsäädäntö sekä EU-säätely
- ◎ Yritykset, joiden kohdalla täyttyy kaksi seuraavista ehdoista, ovat tilintarkastuslain mukaan tilintarkastusvelvollisia
  - Yrityksen liikevaihto on yli 200 000 €
  - Taseen loppusumma on 100 000 €
  - Yrityksen palveluksessa on yli kolme henkilöä
- ◎ Tilintarkastuspakosta vapautuvat siis hyvin pienet yritykset

- ◎ Tilintarkastus sisältää yrityksen tilikauden:
  - Kirjanpidon
  - Tilinpäätöksen
  - Toimintakertomuksen
  - Hallinnon tarkastuksen
- ◎ Lopuksi tilintarkastaja antaa tilintarkastuskertomuksen
- ◎ Tilintarkastajana voi toimia luonnollinen henkilö tai tilintarkastusyhteisö
  - Tehtävään valitulta henkilöltä edellytetään yleistä ammatillista pätevyyttä
- ◎ Tilintarkastuslaista 13.4.2007/459 ilmenee yksityiskohtaisemmin millaisia vaatimuksia laki asettaa tilintarkastajille:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070459>

6 YRITYKSEN VEROTUS JA HENKILÖSTÖ

- ◎ Suomessa veroja maksetaan:
  - Valtiolle
  - Kunnalle
  - Seurakunnalle
  - Kansaneläkelaitokselle
- ◎ Luonnollisen henkilön tulot jaetaan pääomatuloihin ja ansiotuloihin
- ◎ Pääomatuloiksi luokitellaan korkotulot, osinkotulot (tietyiltä osin), vuokratulot ja luovutusvoitto
- ◎ Ansiotuloja ovat työsuhteesta saatu palkka ja siihen rinnastettava tulo, eläke sekä edellä mainittujen sijaan saatu etuus tai korvaus
- ◎ Kaikkien yritysten on maksettava tuloveroja

6.1 YRITYSMUOTOJEN VEROTUSKOHTELU

- ◎ Eri yritysmuotoja verotetaan hieman eri tavoin
- ◎ Yksityiskohtaisempaa tietoa tarjoaa Verohallinto www-sivuillaan:
<http://www.vero.fi/>

TOIMINIMEN VEROTUS

- ◎ Yksityinen elinkeinonharjoittaja eli toiminimellä työskentelevä ei ole erillinen verovelvollinen
- ◎ Yrityksen tulot katsotaan yrittäjän tuloksi, joten yrittäjää verotetaan sen mukaisesti
  - Tulosta osa verotetaan pääomatulona, osa ansiotulona
- ◎ Yksityinen elinkeinonharjoittaja ei voi maksaa itselleen, puolisolleen eikä alle 14-vuotiaalle lapselleen palkkaa

AVOIMEN YHTIÖN VEROTUS

- ◎ Avoimen yhtiön verotuksessa on samankaltaisuutta toiminimen verotuksen kanssa
  - Yrityksen tekemä tulos jakautuu yhtiömiehille yhtiösopimuksessa sovittujen osuuksien mukaisesti, joten jokaista yhtiömiestä verotetaan erikseen
- ◎ Avoin yhtiö ei ole siis erillinen verovelvollinen, vaan yrityksen tulos jaetaan verotettavaksi yhtiömiesten tuloina
- ◎ Toisin kuin yksityinen elinkeinonharjoittaja, avoimen yhtiön yhtiömiehet voivat nostaa palkkaa ja luontaisetuja yrityksestä
  - Lisäksi yhtiömiehet ovat oikeutettuja päivärahan ja kilometrikorvausten maksamiseen
  - Luontaiseduista yhtiömiestä maksaa verot ja kulut kirjataan yrityksen menoiksi
- ◎ Avoimen yhtiön yhtiömiehet voivat nostaa yrityksestä rahaa voitto-osuutena tai lainana, mikäli kirjanpidollinen voitto sen mahdollistaa

KOMMANDIITTIYHTIÖN VEROTUS

- ◉ Kommandiittiyhtiö ei ole erillinen verovelvollinen avoimen yhtiön tapaan
- ◉ Kommandiittiyhtiön maksama vero lasketaan yrityksen tuloksesta
  - Tuloksesta vähennetään ensin kuitenkin äänettömän yhtiömiehen osuus
  - Tämän jälkeen loput tuloksesta jaetaan vastuunalaisille yhtiömiehille
- ◉ Kommandiittiyhtiöllä on oikeus maksaa palkkaa ja luontaisetuja yhtiömiehille
  - Edellä mainitut ovat yritykselle verovähennyskelpoisia

OSUUSKUNNAN VEROTUS

- ◉ Osuuskuntaa verotetaan samalla tavalla kuin osakeyhtiötä, mutta osuuskunta ei jaa osinkoja
- ◉ Osuuskunnassa mahdollinen voitto jaetaan jäsenille osuuspääomakorkona tai ylijäämänpalautuksena
- ◉ Osuuskunnan jäsenille voidaan maksaa palkkaa

OSAKEYHTIÖN VEROTUS

- ◉ Osakeyhtiö on erillinen verovelvollinen, eli yhtiö maksaa veroja voitostaan ja omistaja osingostaan
- ◉ Parhaassa tapauksessa osinko on verotonta, mutta pahimmassa tapauksessa yhtiön omistaja joutuu maksamaan tuplaveroa
- ◉ Osakeyhtiössä verosuunnitteluun on paremmat mahdollisuudet kuin edellä mainituissa henkilöyhtiöissä
  - Tämä onnistuu, koska yrittäjällä on mahdollisuus vaikuttaa voittojen tulouttamisaikaan
- ◉ Optimaalisen verotuksen yrittäjä voi saavuttaa joko maksamalla itselleen ainoastaan palkkaa tai osinkoa, tai molempia
- ◉ Yrityksen kasvaessa osakeyhtiö on verotuksen kannalta yrittäjälle kannattavampi vaihtoehto kuin henkilöyhtiö

6.2 ENNAKKOPERINTÄREKISTERI JA ENNAKKOVERO

- ◉ Yrityksen pitää ilmoittautua ennakkoperintärekisteriin
- ◉ Ilmoittautuminen tapahtuu samoilla Y-lomakkeilla (yrityksen perustamisilmoituslomake) kuin yrityksen rekisteröinti
- ◉ Yrityksen perustamisilmoituslomakkeessa tuleva yrittäjä esittää arvion ensimmäisen tilikauden liikevaihdosta ja verotettavasta tulosta
  - Arvion perusteella verovirasto toimittaa yrittäjälle ennakkoverolipun ja tilinsiirtolomakkeet veron maksua varten
  - Ensimmäinen vuosi on haasteellisin, sillä kyseessä on yrittäjän tekemä arvio
  - Jatkossa ennakkovero lasketaan edellisen vuoden liikevaihdon perusteella

- ◎ Ennakkoveroa voi korottaa tai alentaa
  - Korottaminen on helpompaa kuin alentaminen
  - Ennakkoveron alentamisessa verovirasto vaatii kirjallisen selvityksen verovelvolliselta

- ◎ Ennakkovero voidaan poistaa mikäli yrittäjä esittää selvitykset:
  - Ettei yrityksellä ole verovuonna lainkaan sellaista tuloa josta ennako on määrätty tai ennakkovero on muusta syystä aiheeton
  - Aiheettomia syitä voivat olla esimerkiksi tulojen vähäinen määrä, verotettavaa tuloa ei jää edellisten vuosien tappioiden vähentämisen jälkeen tai yritystoiminta on tappiollista

6.3 ARVONLISÄVERO

- Arvonlisäveroa maksetaan tavaran tai palvelun yhteydessä eli arvonlisävero on kulutusvero
- Arvonlisäveron ulkopuolelle kuuluvat terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut, lakisääteinen koulutus, rahoitus- ja vakuutusala, uskonnolliset yhteisöt, julkisyhteisöt, sokeiden ja vaikeavammaisten tuottamat palvelut ja tavarat, taiteilijoiden ja urheilijoiden palkkiot
- Arvonlisäverokantoihin tuli yhden prosenttiyksikön korotus 1.7.2010
- Yleinen arvonlisävero on 23 %

- ◉ Alennettuun verokantaan kuuluvat elintarvikkeet, rehut, ravintola- ja ateriapalvelut, joista maksettavan arvonlisäveron suuruus on 13 %
- ◉ Kirjoista, lääkkeistä, liikuntapalveluista, elokuvanäytöksistä, henkilökuljetuksista, majoituspalveluista, kulttuuri- ja viihdetilaisuudet sekä televisiolut kuuluvat 9 prosentin arvonlisäverokantaan
- ◉ Alennettuun 13 % arvonlisäverokantaan kuuluvat 31.12.2010 saakka parturi- ja kampaamopalvelut (tuotteissa arvonlisävero 23 %), pienet korjauspalvelut, kuten polkupyörien, kenkien, nahkatavaroiden, vaatteiden ja liinavaatteiden korjaus sekä vaatteiden ja liinavaatteiden muutostyöt

- ◎ Yrittäjän kuuluu tilittää myyntinsä mukaisesti arvonlisäveroa valtiolle

- ◎ Yrittäjän arvonlisäveron maksujakso voi olla kuukausi, neljännesvuosi tai vuosi
  - Yleisimmin vero tilitetään valtiolle kuukausittain

- ◎ Arvonlisäverovelvolliseksi ilmoitaudutaan joko yrityksen perustamisvaiheessa perustamisilmoituksella tai jos yrityksellä jo on Y-tunnus, arvonlisäverovelvolliseksi ilmoitaudutaan muutosilmoituslomakkeella

- ◎ Arvonlisäverovelvollisista poikkeuksena on yritys jonka liikevaihto on 12 kuukauden tilikauden aikana alle 8 500 euroa
  - Vähäisen liiketoiminnan vuoksi yritys ei ole arvonlisäverovelvollinen, eikä sen tarvitse maksaa arvonlisäveroa eikä tehdä arvonlisäveroilmoituksia
  - Tässä tapauksessa yrittäjä ei voi myöskään saada esimerkiksi työvälineitä ja kalusteita verovähennyksiin, eli yritys ei voi vähentää arvonlisäveroa ostoistaan
  - Mikäli yrityksen tilikauden tulot kuitenkin ylittävät rajan 8 500 euroa, on yritys velvollinen maksamaan verot takautuvasti sekä lisäksi veronlisäystä maksujen myöhästymisestä
- ◎ Yrityksen liikevaihdon ollessa 8 501-22 500 euroa, yritys voi hakea osittaista arvonlisäveron huojausta verottajalta tilikauden päätyttyä

6.4 HENKILÖSTÖ

- ◎ Henkilöstö on yrityksen tärkein voimavara, sillä henkilöstö tuo yritykselle asiantuntemusta ja osaamista
- ◎ Henkilöstön merkitys korostuu etenkin pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, joissa yrityksen menestyminen on riippuvainen henkilöstön osaamisesta ja motivaatiosta
  - Tästä johtuen yrittäjän kannattaa tukea henkilöstön työkykyä ja -hyvinvointia

- ◎ Yrittäjän tulee henkilöstöä palkatessa harkita:
  - Millaista osaamista yritykseen tarvitaan
  - Missä vaiheessa lisähenkilöstön tarve kasvaa
  - Kuinka paljon henkilöstöä on palkattava
- ◎ Yrittäjän on pohdittava:
  - Tarvitseeko yritys kokopäiväistä vai osa-aikaista työntekijää
  - Solmitaanko työsuhde vakituiseksi vai määräaikaiseksi
- ◎ Mikäli yritys ei halua tai ei voi palkata uutta henkilöstöä, vaihtoehtoina ovat esimerkiksi alihankkijoiden käyttö, vuokratyövoima tai yhteistyö muiden yrittäjien kanssa

6.5 TYÖNANTAJAN VELVOITTEET

- Työnantajan tulee toimia sekä lain että alan työehtosopimuksen mukaisesti
- Työsopimus kannattaa aina tehdä kirjallisesti; tämä on molempien osapuolien etu
  - Kirjallisesta työsopimuksesta voidaan luotettavasti todistaa mitä on sovittu
- Työnantajan velvoitteisiin kuuluvat myös:
  - Palkanmaksu
  - Ennakonpidätysten ja
  - Sosiaaliturvamaksujen tilittäminen

- ◎ Palkan vähimmäismäärä ilmenee alan työehtosopimuksesta
- ◎ Aloista joilla ei ole työehtosopimusta, työnantajan on maksettava työntekijöilleen työstä tavanomaisena ja kohtuullisena pidettävää palkkaa
  - Tällaisissa tapauksissa tavanomainen ja kohtuullinen palkka voi perustua alan järjestöjen palkkasuositukseen
  - Mikäli käytettävissä ei ole alan palkkasuosituksiakaan, suositus on, että kokoaikatyöstä maksettava palkka on ainakin niin paljon, että työttömyysturvaehtoien työssäoloehdon mukainen päivärahoikeus täyttyy
- ◎ Peruspalkkalajeista yleisimmät ovat kuukausi-, päivä-, tunti-, urakka- ja provisiopalkka

- ◎ Työnantaja tilittää työntekijän palkasta verokortin mukaista ennakonpidätystä
- ◎ Ilman verokorttia tehdystä työstä ennakonpidätys toimitetaan 60 %:n suuruisena
- ◎ Lisäksi työnantaja on velvollinen suorittamaan valtiolle työnantajan sosiaaliturvamaksun ennakoperinnän alaisten palkkojen määrästä
- ◎ Palkkaan lasketaan kuuluvaksi luontoisedut, ylityö- ja sunnuntaityökorvaukset, lomapalkat ja -korvaukset

- ◉ Työnantaja on velvollinen ottamaan työntekijöilleen eläkevakuutuksen (TEL)
- ◉ Eläkevakuutus riippuu toimialasta ja työsuhteen pituudesta
- ◉ Lyhytaikaisen työsuhteen aikana työnantaja on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä LEL:n mukaan, jos työntekijä työskentelee maatalous-, metsä-, rakennus- tai satama-alalla
  - LEL-vakuutuksen piiriin eivät kuulu yrittäjät, toimihenkilöt, muun kuin rakennusliikkeen palveluksessa toimivat putki- ja sähköalan työntekijät sekä julkisoikeudellisen yhteisön työntekijät, joiden työsuhde on pysyvä ja ympäri vuoden kestävä
- ◉ TaEL on taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijöiden eläkevakuutus
  - Tähän ryhmään luokitellaan taiteilijat, muusikot, näyttelijät, tanssijat, ohjaajat, lavastajat, toimittajat, tulkit ja oppaat, joiden työsuhteen kesto on alle vuoden ja työ on riittävässä määrin luovan taiteellista tai esityksellistä
  - Työsuhteen kestäessä pidempään kuin vuoden, työsuhde vakuutetaan TEL:n mukaisesti

- Työnantaja on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä lakisääteisellä tapaturmavakuutuksella
- Vakuutus koskee työtapaturmia sekä ammattitauteja
- Tapaturmavakuutus on oltava voimassa ennen töiden aloittamista
- Työnantaja on velvollinen järjestämään kustannuksellaan työterveyshuollon työstä ja työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja -haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi
- Työterveyshuolto toimii myös työntekijän turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi ja edistämiseksi
- Työnantaja voi halutessaan tarjota työntekijöilleen sairaanhoitopalveluja lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi

- ◎ Työnantaja on työaikalain mukaan työaikakirjanpitovelvollinen kaikista tehdyistä työtunneista ja niistä suoritetuista korvauksista työntekijöittäin
- ◎ Palkkakirjanpito ei korvaa työaikakirjanpitoa, mutta se voidaan pitää palkkakirjanpidon yhteydessä
- ◎ Työaika on työhön käytetty aika, sekä aika, jonka työntekijä on velvollinen olemaan työpaikalla työnantajan käytettävissä

◎ Esimerkkejä työnantajaa ja/tai henkilöstöä koskevista laeista:

◎ Työaikalaki 9.8.1996/605:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960605>

◎ Työsopimuslaki 26.1.2001/55:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>

◎ Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

LÄHTEET

KIRJALLISET LÄHTEET

- ◉ Meretniemi, I. & Ylönen, H. 2008. Yrityksen perustajan käsikirja. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- ◉ Puustinen, T. 2006. Avain omaan yritykseen. Nurmijärvi: Kirjakas.
- ◉ Sutinen, M. & Viklund, E. 2005. Kaikki mitä olet halunnut tietää yritystoiminnasta mutta et ole tiennyt keneltä kysyä. Nurmijärvi: Kirjakas.
- ◉ Työvoima- ja elinkeinokeskus. 2004. Helsinki: Edita Prima.
- ◉ Vesalainen, J., Försti, Y., Nieminen, P., Soini, M. & Viitala, J. 1996. Aloitanko oman? Tietoa yrittämisestä ja yrityksen perustamisesta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

LÄHTEET

SÄHKÖISET LÄHTEET

- ◉ Finlex. 2010. Kirjanpitolaki. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>
- ◉ Finlex. 2009. Osakeyhtiölaki. Viitattu 2.9.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>
- ◉ Finlex. 2010. Tilintarkastuslaki. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070459>
- ◉ Finlex. 2010. Työaikalaki.2010. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960605>
- ◉ Finlex. 2009. Työsopimuslaki. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>
- ◉ Finlex. 2008. Työturvallisuuslaki. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>
- ◉ Finlex. 2007. Valtioneuvoston starttirahaa koskeva asetus. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20071286>
- ◉ Finnvera. 2010. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.finnvera.fi/>

- ◎ Finnvera. 2010. Lainat. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.finnvera.fi/fin/Lainat>
- ◎ Finnvera. 2010. Yrittäjätesti. Viitattu 18.10.2010.
<http://www.yrittajatesti.fi/yrittajatesti/>
- ◎ Laki 24. 2010. Tilintarkastus. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.laki24.fi/yrit-osakeyhtio-osakeyhtiontilintarkastaja.html>
- ◎ Laurea. 2010. 10 hyvää syytä hakea. Viitattu 13.9.2010
<http://www.suuntanalaurea.fi/fi/10-hyvaa-syyta-hakea.html>
- ◎ Patentti- ja rekisterihallitus. 2010. Kaupparekisterin käsittelymaksuhinnasto. Viitattu 2.9.2010.
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/hinnasto.html>
- ◎ Patentti- ja rekisterihallitus. 2010. Yrityksen perustamisilmoituslomakkeet. Viitattu 2.9.2010.
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/lomakkeet.html>
- ◎ PK-RH. 2009. Henkilöstö voimavarana. Viitattu 11.10.2010.
<http://www.pk-rh.fi/riskilajit/henkiloriskit/henkilosto-voimavarana>
- ◎ Suomen Yrittäjät. 2010. Yrityksen perustamisen vaiheet. Viitattu 12.10.2010.
<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/perustaminen/>
- ◎ Suomi.fi. 2009. Starttirahahakemus. Viitattu 4.10.2010.
http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asiointi_ja_lomakkeet/lomakkeet/tm_tem325/index.html
- ◎ Tarkka, K. 2010. Osallistuva henkilöstö parantaa yrityksen tulosta. Viitattu 11.10.2010.
http://www.tuottavuustyö.fi/tietoa/artikkeleita/osallistuva_henkilosto_parantaa_yrityksen_tulosta.html

- © TE-toimisto. 2010. Starttiraha. Viitattu 4.10.2010.
http://www.mol.fi/mol/fi/04_yrittaminen/05_starttiraha/index.jsp
- © Työ- ja elinkeinoministeriö. 2010. Tilintarkastus. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.tem.fi/index.phtml?s=948>
- © Työsuojeluhallinto. 2010. Palkanmaksu. Viitattu 12.10.2010.
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/palkanmaksu>
- © Työsuojeluhallinto. 2010. Työsopimus. Viitattu 12.10.2010.
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/tyosopimus>
- © Työsuojeluhallinto. 2010. Työsuojelukirjanpito. Viitattu 12.10.2010.
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/tyoaikakirjanpito>
- © Verohallinto. 2010. Arvonlisäverotus. Viitattu 6.10.2010.
http://www.vero.fi/?article=86&domain=VERO_MAIN&path=5,363&language=FIN
- © Verohallinto. 2010. Arvonlisäverokannat. Viitattu 6.10.2010.
http://www.vero.fi/?article=9188&domain=VERO_MAIN&path=5,40,87&language=FIN
- © Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. 2010. Y-lomakkeet. Viitattu 10.8.2010.
<http://www.ytj.fi/palvelut/y-lomakkeet>
- © Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. 2010. Perustamisilmoituslomakkeet. Viitattu 10.8.2010.
<http://www.ytj.fi/palvelut/y-lomakkeet/perustamisilmoituslomakkeet>
- © Yritys-Suomi. 2010. Arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittautuminen. Viitattu 6.10.2010.
<http://www.yrityssuomi.fi/default.aspx?nodeid=15707>